

Ingrid Kalin Lauritsen

Transkjønn i idrett

En studie av kjønnsforståelser, dilemmaer og tiltak

Masteroppgave i Likestilling og mangfold

Veileder: Mari Haugaa Engh

Medveileder: Agnes Bolsø

Mai 2021

Ingrid Kalin Lauritsen

Transkjønn i idrett

En studie av kjønnsforståelser, dilemmaer og tiltak

Masteroppgave i Likestilling og mangfold

Veileder: Mari Haugaa Engh

Medveileder: Agnes Bolsø

Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for tverrfaglige kulturstudier

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Læringsmål

Læringsutbytte

En student som har fullført programmet, forventes å ha oppnådd følgende læringsutbytte, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten har:

- avansert kunnskap om det tverrfaglige kjønnsforskningsfeltets sentrale teorier, debatter og kontroverser
- spesialisert innsikt i så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til likestilling og mangfold i det norske samfunnet, i lys av internasjonale og globale kontekster
- kunnskap på høyt nivå om hvordan kjønn som sosial og symbolsk kategori kan virke sammen med andre sosiale og symbolske kategorier og fenomener.

Generell kompetanse

Kandidaten kan:

- gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- og utredningsarbeid i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder i tverrfaglig dialog og samarbeid med andre eksperter
- formidle resultater av eget faglig arbeid muntlig og skriftlig på en selvstendig måte både til eksperter og allmennhet

Ferdigheter

Kandidaten kan:

- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til likestilling og mangfold i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- vurdere og benytte relevante metoder og teorier for undersøkelse og analyse av kjønn og eventuelt andre sosiale kategorier i spesifikke empiriske problemstillinger på en selvstendig måte
- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til forståelser av kjønn, likestilling og mangfold på ulike samfunnsarenaer og derigjennom se og anvende flere tilnæringsmåter

Sammendrag

Dette prosjektet har som formål å undersøke hvilke forståelser av transkjønn som finnes i den norske idretten. Jeg analyserer hva norske idrettsledere tenker og mener om transtematikk, og har gjennomført kvalitative intervju med norske idrettsledere fra særforbund, kretser, Norges Idrettsforbund, trenere og lag- og klubbledere.

Jeg bruker Nigel Edleys diskursanalytiske grep 'fortolkningsrepertoar' og 'ideologiske dilemma'. Jeg benytter også trans-feministisk teoretisk perspektiv på idrett når jeg analyserer og diskuterer empirien i analysekapitlene, som inkluderer en forståelse av kjønn som sosialt konstruert.

Det er flere sentrale funn som presenteres i masteroppgavens tre analysekapitler. Overordnet forstås transkvinner i idrett som langt mer konfliktfylt enn hva transmenn i idrett gjør. Jeg analyserer frem fortolkningsrepertoaret «penis som provokasjon i ciskvinne-garderobe». Her finner jeg en oppfatning blant intervjupersonene om at det potensielle nærværet av en transkvinnes penis kan utløse støy i omgivelsene. Frykten for tilstedeværelsen av penis i kvinnerom innebærer at transkvinner er en potensiell trussel ovenfor ciskvinner. Jeg bruker videre ideologisk dilemma som analytisk verktøy, og presenterer hvordan intervjupersonene oppfatter inkludering av transpersoner i idrett og rettferdige konkurransevilkår som et uløselig dilemma. Intervjupersonene forstår rettferdighet i denne sammenhengen som noe som gjelder ciskvinner, da de ikke nevner hva som er rettferdig ovenfor transkvinner i idrett. Her forstår intervjupersonene transkvinner som «tidligere menn» og sterkere og fysisk bedre i idrett enn ciskvinner, og derav må ciskvinner beskyttes fra transkvinner i idrett. Videre diskuterer og analyserer jeg alternative forståelser av transkjønn som kommer til uttrykk i materialet. Jeg bruker igjen fortolkningsrepertoar som analytisk redskap og analysen og diskusjonen resulterer i repertoaret «i idrett er transkvinner kvinner». Her forstår intervjupersonene transkvinner som kvinner, og ikke som «tidligere menn» slik som empirien fra de foregående kapitlene viste. Det kommer også en oppfatning til uttrykk om at idrettspolitisk reglement ikke bestemmes på en demokratisk måte.

Jeg avslutter masteroppgaven med å legge frem forslag til politiske endringer som Norges Idrettsforbund kan gjøre. Helt avslutningsvis kommer jeg med et ønske om at det skal gjøres mer forskning på transkjønn i idrett i Norge, og spesielt transpersoners egne opplevelser i idretten.

Abstract

The purpose of this project is to investigate the understandings of transgender people that exist in Norwegian sports. I analyze what Norwegian sports leaders think and feel about trans topics, and have conducted qualitative interviews with Norwegian sports leaders from national federations, regional confederations, The Norwegian Olympic and Paralympic Committee and Confederation of Sports, coaches and team leaders and club leaders.

In my study, I use Nigel Edley's discourse analytical approaches 'interpretative repertoire' and 'ideological dilemmas'. I also use trans-feminist theoretical perspectives on sports when analyzing and discussing the empirical data in the analysis chapters, which include an understanding of gender as socially constructed.

There are several key findings that are presented in the master's thesis' three analysis chapters. Overall, trans women in sports as a topic is understood as far more conflict-ridden than that of trans men in sports. I analyze the interpretative repertoire «penis as a provocation in cis women's wardrobe». Here, I find an opinion among the interviewees that the potential presence of a trans woman's penis can trigger disruption. The fear of the presence of the penis in women's rooms implies trans women as potentially threatening to cis women. Then, I use ideological dilemma as an analytical tool, and present how the interviewees perceive the inclusion of transgender people in sports and fair conditions of competition as an unsolvable dilemma. The interviewees understand justice in this context as something that applies to cis women, as they do not mention what is fair to trans women in sports. Here, the interviewees understand trans women as «former men» and as stronger and physically better in athletes than cis women, and hence cis women must be protected from trans women in sports. Later, I discuss and analyze alternative understandings of transgender people that are expressed in the data material. Again, I use interpretative repertoire as an analytical tool and the analysis and discussion result in the repertoire "in sports trans women are women". Here, the interviewees understand trans women as women, and not as "former men", as the empirical evidence from the previous chapters showed. There is also an opinion that sports policy regulations are not determined in a democratic way.

I conclude the master's thesis with proposals for political changes that The Norwegian Olympic and Paralympic Committee and Confederation of Sports can make. Finally, I present a proposal that more research should be done on transgender people in sports in Norway, and especially transgender people's own experiences in sports.

Forord

Jeg har nå studert ved NTNU i Trondheim i fem år, og noe av det viktigste jeg har lært i løpet av denne tiden er at jeg aldri vil bli ferdig utlært. Det dukker stadig opp nye ting som jeg tror at jeg har forstått, men som viser seg å kunne betraktes fra flere perspektiver. Til tider har jeg følt på at studier ved det humanistiske fakultetet er for lite håndfaste, og at det på mange måter skiller seg fra hvordan jeg var vant til å lære i grunnskolen og på videregående. De første 13 årene av min skolegang lærte jeg at det finnes alltid ett riktig svar og én rett måte å komme frem til svaret på. Jeg tror dette er mye av grunnen til hvorfor verden er slik at hvis jeg har rett, så må du ha feil – og omvendt. Men gjennom disse fem årene på NTNU, og spesielt i løpet av de to siste som masterstudent i likestilling og mangfold, har jeg forstått verdien i at vi ikke nødvendigvis lærer *hva* et fenomen er, men heller *hvordan* det går an å forstå fenomenet. Det finnes utallige måter å forstå verden på, og det ene behøver ikke være mer riktig enn det andre. Intervjupersonene som har deltatt i dette prosjektet har igjen gjort at jeg må ta to skritt tilbake og vurdere – har jeg forstått transkjønn rett, eller finnes det flere måter å forstå det på som kan være vel så legitime?

Nå som masteroppgaven min er ferdig skrevet, er jeg spent på hva som blir veien videre for den. Jeg tror på ingen måte at dette temaet er ferdig diskutert i det jeg avslutter prosjektet. Jeg håper heller at min masteroppgave kan være en døråpner for nye samtaler om transkjønn i idrett, og at mine innspill kan være et bidrag i samtalen. Videre har jeg et sterkt ønske om at Norges Idrettsforbund skal lese oppgaven og ta innholdet i betraktning når de skal jobbe videre med verdiarbeid.

Jeg har mange å takke for at masteroppgaven min nå er i havn. Tusen takk til veilederne mine Mari Haugaa Engh og Agnes Bolsø for den faglige oppfølgingen, alle konstruktive tilbakemeldinger, og ikke minst all motivasjon.

Takk til medstudenter på Institutt for tverrfaglige kulturstudier. Deres oppmuntring har vært uvurderlig.

Håvard Øvregård, takk for engasjementet du viste for masterprosjektet og for hjelp med rekruttering av deltakere.

Takk til Sebastian Nordli og Eli Halvorsen i NRK Østfold som var villige til å ansette meg som journalist allerede før jeg leverte masteren. Å vite at jeg hadde en jobb som ventet på meg når jeg ble ferdig, var den beste motivasjonen.

Takk til alle venner og familie som har vist støtte og interesse, og kommet med innspill. En spesiell takk til Marte Raknerud Hoel for verdens beste hjemmekontor, og til Vilde Sannerud Kalin, alltid min største støtte gjennom studiene og livet.

Min Andreas, takk for all støtte, oppmuntring og kjærlighet.

Ingrid Kalin Lauritsen

Fredrikstad, mai 2021.

Innholdsfortegnelse

Læringsmål	v
Sammendrag.....	vii
Abstract	ix
Forord	xi
1 Innledning.....	16
1.1 Transkjønn i idrett	16
1.2 Tidligere forskning på transkjønn i idrett.....	17
1.2.1 Mitt fokus	19
1.3 Metode for innsamling av data	20
1.3.1 Problemstilling og forskningsspørsmål	20
1.4 Analytisk og teoretisk tilnærming	21
1.4.1 Trans-feministisk perpektiv på idrett.....	22
1.5 Gangen i masteroppgaven	22
1.6 Begrepsavklaringer	23
1.6.1 Transperson	23
1.6.2 Cis.....	23
1.6.3 Transisjon.....	23
1.6.4 Hen	23
2 Metode.....	24
2.1 Sette inn bildetekst.....	24
2.1.1 Semistrukturert intervju	24
2.1.2 Utvalg og rekruttering	25
2.1.3 Utvalg og rekruttering	26
2.2 Det empiriske materialet.....	26
2.3 Analyseprosessen	27
2.4 Validitet, reliabilitet og mulig generaliserbarhet.....	27
2.4.1 Etske refleksjoner	28
3 Analytiske grep og teoretiske perspektiver	31
3.1 Edleys fortolkningsrepertoar som ideologisk dilemma.....	31
3.2 Legevitenskap og kjønnsforståelser	33
3.3 Trans-feministisk perspektiv på idrett	34
4 Penis i feil rom	37
4.1 Garderoben som situasjon for kroppslig trøbbel	37

4.2	Penis og penispanikk	38
4.3	Fortolkningsrepertoaret `Penis som provokasjon i ciskvinne-karderober´	40
4.4	Mottak som fokus i garderobeproblematikk	41
4.5	Feil kropp i feil rom.....	41
5	Rettferdig konkurranse og inkludering som ideologisk dilemma	43
5.1	Transpersoner kan bare komme, men... ..	43
5.2	Inkludering versus rettferdighet som ideologisk dilemma.....	46
5.3	Rettferdighet for ciskvinner er lik urettferdighet for transkvinner.....	49
6	Alternative forståelser.....	50
6.1	Trans eller cis – like mye kvinne	50
6.2	Transmenn.....	51
6.3	Et mangfold av kvinnelige idrettsutøvere	52
6.4	For lite åpenhet og demokrati	54
6.5	Fortolningsrepertoaret `i idrett er transkvinner kvinner´	55
6.6	En faktisk løsning på trans-knipen?.....	57
7	Veien fremover – forslag til endringer	58
7.1	Obligatorisk mangfoldskurs i idretten	59
7.1.1	Kjønnsforståelse og identitet	59
7.1.2	Åpenhet.....	61
7.1.3	Organisasjonspolitik i praksis, og verdiarbeid.....	62
7.2	Veien videre	63
	Referanser	64

1 Innledning

Nesten all idrett deles inn etter kjønn¹, og allerede i barneidretten plasseres jenter og gutter på hver sine lag. Idretten bygger på en binær kjønnsforståelse – forståelsen om at enten er man jente, eller så er man gutt, og uansett vil man kunne delta på enten det ene eller det andre laget. Men når en person som ikke passer inn i idrettens konforme forståelser av jenter og gutter, eller kvinner og menn, som to opposisjonelle kategorier, så oppstår det problemer. Transpersoner² er blant de som kan oppleve å ikke passe inn i idrettens konforme forståelser av kjønn, og møter derfor på utfordringer når de ønsker å ta del i idretten. Deres kropper, utseende og identitet kan bryte med hvordan kjønn forstås som to separate og opposisjonelle kategorier i idretten. Slik idrett er organisert i dag, kan det være vanskelig å se for seg en verden hvor transpersoner har samme tilgang til å delta og konkurrere i idrett som cispersoner³.

1.1 Transkjønn i idrett

Det finnes regulerte former for inklusjon av transpersoner i idrett. Den Internasjonale Olympiske Komité (IOC) har utformet et reglement for olympisk idrett, som per i dag sier at en transmann kan konkurrere så fort han har byttet juridisk kjønn, mens en transkvinne må senke testosteronnivået sitt til under 10 nmol/L, og holde nivået under dette i minst ett år før konkurranse (IOC, 2015). Reglene er stadig oppe for debatt (Semerjian, 2019), men i Norge snakkes det svært lite om tematikken. I januar 2020 sendte dog Norges Idrettsforbund (NIF) et innspill til kulturdepartementet angående den nye idrettsmeldingen, og under avsnittet om idrettsglede for alle kommer NIF med konkrete forslag til hvordan myndighetene kan bidra: «Sørge for mer kunnskap om idrettsdeltagelse og opplevelser med idrett for transpersoner, transseksuelle, interkjønnpersoner og ikke-binære» (NIF, 2020). De har også uttrykt et ønske om at alle transpersoner skal kunne delta i breddeidrett i den kjønnskategorien som de identifiserer seg med (Øvregård, 2020). Dette er utgangspunktet for mitt masterprosjekt, altså ønsker jeg å bidra til å skape mer kunnskap om transpersoner i idrett sine vilkår for deltagelse og hvordan kjønn forstås av ledere i idretten.

Internasjonalt finnes det forskning på transtematikk i idrett, men jeg har fremdeles til gode å finne forskning på temaet i Norge. Dette i seg selv er en motivasjon for valg av tema, da jeg ser det som nødvendig at det gjøres ytterligere forskning på feltet i en norsk kontekst, og jeg har et ønske om at min masteroppgave skal være et bidrag til dette. Samtidig har idrett alltid vært en del av mitt liv, både gjennom barndommen og som ung voksen. Jeg har selv kjent på hvordan det er å være del av et idrettslag, å møte lagkamerater til trening, å få venner som interesserer seg for det samme som meg, og å dele både sorger og gleder over seiere og nederlag. Som masterstudent i likestilling og

---

¹ Noen idretter, som tennis, badminton, aking og kunstløp har 'mixed events', altså er både kvinner og menn representert i kampen. Hestesport og seiling er helt kjønnsnøytrale idretter, hvor kvinner og menn konkurrerer med og mot hverandre (Rules Of Sport, 2019).

² For definisjon av 'transpersoner' og andre begreper, se 1.6.

³ For definisjon av 'cis' og andre begreper, se 1.6.

mangfold har jeg lært at ikke alle nødvendigvis har samme muligheter som meg til å delta i idrett. I 2019, under første semester av masterløpet, hadde vi en forelesning med Mari Haugaa Engh, førsteamanuensis ved Senter for kjønnsforskning og Institutt for Tverrfaglige Kulturstudier ved NTNU. Hun ga oss en introduksjon i idrett og kjønn, og presenterte hvordan kvinners rolle i idrett har utviklet seg gjennom tidene. Jeg ble fascinert over hvordan kjønntesting av kvinnelige utøvere i mange år var normal praksis, og hvordan det fremdeles foregår (Krane, 2015). Og ikke minst – hvordan kvinner skal beskyttes fra menn ved å ha sin egen konkurrerende kategori, men at ikke alle kvinner er velkomne til å konkurrere innenfor kvinnekategorien. Dette fikk meg til å undre over om transpersoner, som i utgangspunktet bryter med samfunnets tradisjonelle forventninger av dem på grunnlag av hvilket kjønn de ble tildelt ved fødselen (FRI, 2018a), i det hele tatt kan ha lov til å drive med organisert idrett.

NIF skriver at de ønsker at idretten skal «gjenspeile mangfoldet i samfunnet» (NIF, 2020). Transkjønnede idrettsutøvere omtales i liten grad i dokumenter om mangfold og inkludering i norsk idrett, til tross for NIFs ambisjoner om mer kunnskap om det. I denne masteroppgaven undersøker jeg hvilke forståelser av transtematikk som finnes i den norske idretten, og har som et mål om å gi en grunnleggende innsikt i hvordan transkjønn forstås i norsk idrett. I dette prosjektet har jeg ikke snakket med transkjønnede idrettsutøvere, men jeg har intervjuet lag- og klubbledere, trenere og tillitsvalgte spillere, så vel som representanter fra særforbund, kretser og NIF sentralt. I dette prosjektet setter jeg søkelys på hvilke forståelser, oppfatninger, meninger og erfaringer om transkjønn i idrett som kommer til syne blant ulike idrettsledere i Norge. Mitt ønske er å få et innblikk i hva den norske idretten tenker om transkjønn i idrett, hvordan de forstår kjønn, hvilke utfordringer de ser for seg ved inkludering av transpersoner og om de ser noen løsninger for inkludering av transpersoner i idrett.

1.2 Tidligere forskning på transkjønn i idrett

For å komme i gang med masteroppgaven, og introdusere hvordan jeg har gått frem for å forske på transkjønn i idrett, vil jeg begynne med å presentere tidligere forskning på feltet. Som jeg nevnte over, finnes det ingen forskning på transkjønn i idrett i en norsk kontekst, men internasjonalt er det gjort flere studier. I dette prosjektet begrenser jeg meg til å presentere tidligere forskning jeg har lest innenfor samfunnsforskning, da det er dette forskningsfeltet jeg ønsker å skrive meg inn i. Forskningen jeg presenterer under gir et innblikk i hva slags samfunnsforskning som er gjort på tematikken, og hvilke temaer og vinklinger andre forskere har tatt for seg i studier av transkjønn og idrett. Jeg legger også frem en kort forklaring på hvordan forskningsprosjektene er gjennomført, samt de mest interessante funnene. Denne forskningen er relevant som bakgrunn for mitt masterprosjekt, fordi det viser til hva som allerede er gjort av forskning innenfor transkjønn i idrett, men også hva jeg mener at det mangler kunnskap om.

Som en konsekvens av mangel på studier av transpersoners egne erfaringer i idrett og fysisk aktivitet, gjennomførte samfunnsviterne Hargie, Mitchell og Somerville (2017) en studie som ble publisert i *International Review for the Sociology of Sport*. De gjennomførte dybdeintervju med ti personer som identifiserte seg som trans i alderen 25-62 år, og snakket om deres interesse for idrett, opplevelser av inklusjon eller eksklusjon i idrett, og deres følelser og ambisjoner for sport og fysisk aktivitet. Det var flere fremtredende poeng i intervjuene: som trans opplevde deltagerne å ikke passe inn i verken herre- eller kvinnegarderobe, de følte seg neglisjert i skoleidretten da de ikke fikk delta sammen med kjønn de identifiserte seg med og de fryktet for trakassering i

offentlige rom. Samtidig uttrykte de at det var slitsomt for psyken å oppleve at de aldri passet inn i de sosiale- og helsemessige aspektene ved organisert idrett. De relasjonelle barrierene mellom med- og motspillere og trenere ble for stor til å delta i organisert idrett (Hargie, Mitchell og Somerville, 2017).

Idrettspsykologene og samfunnsviterne Klein, Krane og Paule-Koba (2018) har publisert en narrativ case-studie av en transkjønnet idrettsutøver på collegenivå i *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. Utøveren sendte videopptak til forskerne over et helt år, og fortalte om sine opplevelser i idretten samtidig som han gjennomgikk kjønnsbekreftende behandling i form av testosterontilskudd. Utøveren adresserer personlige utfordringer og endringer som følger med transisjonen, så vel som problemer knyttet til å gå fra kvinne- til herrelag. Klein (mfl., 2018) konkluderer med at toppidrett opprettholder kulturelle forestillinger om kjønn som binært, og at akseptert diskurs om testosteron og idrett gjør at både transmenn og -kvinner i idrett overvåkes nøye. Forskerne kritiserer fokuset på medisinsk oppfølging, da de mener at det fører til at transpersoner lettere kan ekskluderes fra idrett. De oppfordrer heller til å hylle idrettsprestasjoner enn å fokusere på kropp og behandling, da de mener at å hylle idrettsprestasjoner i større grad kan føre til inklusjon (Klein, Krane og Paule-Koba, 2018).

I boka *Sex, Gender and Sexuality in Sports* (Krane, 2019) skriver Tamar Z. Semerjian et eget kapittel om transkjønn i idrett – *Making Space – Transgender Athletes* (Semerjian, 2019). Her skriver hun innledningsvis om kjente transkjønnede idrettsutøvere som har satt transinkludering i idrett på dagsorden, slik som Caitlyn Jenner og Chris Mosier. Teksten bruker et skeiv teoretisk rammeverk, og argumenterer for hvordan media har skapt et narrativ om transkjønnede idrettsutøvere som kjønnsnormative, med feminine kvinner og maskuline menn, samtidig som de ikke-kjønnskonforme utøverne ikke vises. Transkvinner i toppidretten får oppmerksomhet når de presterer bra, og i disse tilfellene settes det også spørsmålstejn ved om det er rettferdig at de deltar i kvinneklassen. Semerjian (2019) skriver at mediene fremstiller deltakelse av transkjønnede idrettsutøvere som urettferdig, spesielt ovenfor ciskvinner, og at dette begrunnes i at menn har biologiske fordeler i idrett. I tillegg legger hun frem hva forskning har vist av transkjønnede idrettsutøveres deltakelse, og hvordan de selv har opplevd deltakelsen. De gjennomgående funnene handler om at transpersoner under transisjon sliter med å passe inn med kjønn de identifiserer seg som, og at problemene de støter på ofte skyldes at idrett er rotfestet i binær kjønnsforståelse og heteronormativitet (Semerjian, 2019, s. 156). Avslutningsvis uttrykker hun et behov for at det forskes mer på transkjønnede idrettsutøveres opplevelser i idrett.

Mens jeg saumfarte relevant forskning innen samfunnsvitenskapen, kom jeg over en medisinsk studie gjort ved Det Karolinska Institutet i Sverige og publisert i *The Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism*. Denne studien stiller spørsmålstejn ved IOCs reglement for transkjønnede idrettsutøvere på toppidrettsnivå (Wiik mfl., 2020). Gjennom 12 måneder så forskerne på endring i muskelmasse hos henholdsvis elleve transkvinner og tolv transmenn som gjennomgikk kjønnskorrigerende behandling. Det ble gjennomført tester av muskelgruppene som bøyer og strekker kneleddet, og alle deltakerne i studien var kategorisert som «utrente». Resultatet viste at transmennene hadde en økning i muskelstyrke på 15%, mens transkvinnenes muskelstyrke ble svekket med 5%. Konklusjonen i studien ble dermed at gjennom det første året med kjønnskorrigerende behandling i form av hormontilskudd og -blokkere, vil transmenn

oppnå en merkbar forbedret styrke, mens transkvinner blir så vidt litt svakere (Wiik mfl., 2020).

Forskningen jeg presenterer over har til felles at den presenterer erfaringer fra transpersoners perspektiv, og ser på forhold rundt deltagelse i konkurranse. Hargie (mfl., 2017) og Klein (mfl., 2018) undersøker transpersoners opplevelser, og belyser hvordan den dikotome kjønnsforståelsen i idretten kan skape utfordringer for transkjønnede idrettsutøvere. Semerjian (2019) setter ord på hvordan medier har portrettert transkjønnede idrettsutøvere som forenelig med binær kjønnsforståelse. Hun viser også til mistenksomheten som rettes mot transkvinner i idrett fordi de antas å ha en fysisk fordel ovenfor ciskvinner. Semerjian (2019) belyser noen viktige temaer som jeg vil bygge mitt forskningsprosjekt videre på, slik som urettferdighet og binær kjønnsforståelse. Wiik (mfl., 2020) skiller seg fra den øvrige presenterte forskningen, fordi de diskuterer fysiologi og ikke samfunnsvitenskapelige forhold. Likevel nevner Wiik (mfl., 2020) en kritikk ovenfor IOCs reglement for transpersoner, fordi resultatene i prosjektet viser at testosteron som måleparameter, slik IOC regulerer transkvinnens deltakelse, ikke gir en tydelig indikasjon på en transkvinnes fysiske prestasjoner. Dette er nødvendig å ha som bakteppe for mitt prosjekt, da IOCs reglement dukker opp gjentatte ganger gjennom prosjektet, både i empirien og i analyse og diskusjon.

Disse forskningsartiklene gir et innblikk i hva som har vært forsket på hva gjelder trans i idrett innenfor samfunnsvitenskapelige fag. Ingen av disse forskningsartiklene tar for seg hva idrettsledere mener om transkjønn i idrett. Derfor snakker jeg med idrettsledere og undersøker hvilke tanker, meninger og erfaringer de har om og med transkjønn i idrett. Idrettsledere er viktige når endring skal skje, derfor ønsker jeg innsikt i hva de mener, hvordan de forholder seg til transkjønn i idrett, og om de ser muligheter for inklusjon av transpersoner. Jeg går også dypere inn i hvordan det at en transperson kan ha et annet kjønnsorgan enn en cisperson med samme kjønnsidentitet kan føre til uro i omverden, noe disse forskningsartiklene så vidt nevner. Jeg mener derimot at den fysiske kroppen og kjønnsorganet er så sentrale deler av tradisjonelle, binære kjønnsforståelser, at det ikke kan utelukkes fra denne masteroppgaven. Flere av forskningsartiklene tar ikke for seg hvordan inkludering versus ekskludering av transpersoner i idrett tar utgangspunkt i ulike verdier og fornufter, men Semerjian (2019) gir en god introduksjon på dette perspektivet. Jeg tar dette videre og ser på hvilke verdier idrettsledere mener ligger til grunn for inklusjon av transpersoner, og hvilke verdier som støtter opp under at transpersoner ikke burde inkluderes i idrett. Naturligvis tar ikke disse forskningsartiklene for seg hvilke politiske endringer som er nødvendige i Norge, da de ikke ser på forhold rundt transkjønn i idrett i en norsk kontekst. Men det gjør jeg i dette prosjektet, og legger derfor frem forslag til politiske endringer på bakgrunn av analysen og hva jeg har lært gjennom å skrive masteroppgaven. På denne måten kan dette prosjektet brukes som utgangspunkt for NIF og deres organisasjonspolitikken vedrørende inkludering av transpersoner.

1.2.1 Mitt fokus

Mitt masterprosjekt handler om hvilke forståelser av transtematikk som finnes innen norsk idrett. For å undersøke dette har jeg ikke snakket med, eller intervjuet, transpersoner selv, slik som forskningen jeg presenterer over gjør. Jeg har snakket med ulike idrettsledere og er interessert i å høre om deres forståelser av, tanker og meninger om, og erfaringer med transkjønn i idrett. Jeg undersøker hvilke utfordringer de ser for seg at oppstår eller kan oppstå når transpersoner deltar i idrett, og hvordan de ser for seg at det går an å løse slike utfordringer.

Nedenfor vil jeg presentere hvordan jeg går frem i masteroppgaven for å undersøke, analysere og diskutere dette. Jeg vil kort gjøre rede for metode for innsamling av data, samt presentere overordnet problemstilling, og forskningsspørsmål for analysekapitlene.

1.3 Metode for innsamling av data

I det følgende vil jeg gi en kort oppsummering av metode for innsamling av data. Jeg har brukt kvalitative intervju med delvis strukturert tilnærming for å samle inn materialet til masterprosjektet. I forkant av intervjuene forberedte jeg en intervjuguide med overordnede temaer jeg ønsker å snakke om, slik som idrettens rolle gjennom intervjupersonens liv, hvilke tanker de har om transkjønn, hvilken rolle de tenker at biologi spiller i idrett og hvordan de arbeider med inkludering i sin idrett. For å bygge videre på temaene intervjupersonen selv trakk frem i tillegg til temaene jeg presenterte, stilte jeg oppfølgingsspørsmål, og innholdet i intervjuene var derfor i stor grad avhengig av intervjupersonens svar. For å undersøke hvilke forståelser som finnes om transtematikk i Norge, har jeg intervjuet totalt ti trenere, tillitsvalgte spillere, lag- og klubbledere i ulike idretter, så vel som representanter fra særforbund, kretser og NIF sentralt. Ingen av intervjupersonene identifiserer seg selv som trans, og jeg har intervjuet totalt sju menn og tre kvinner.

Etter at intervjuene var gjennomført og transkribert, fulgte en periode med koding og kategorisering inn i mer spesifikke temaer. Disse temaene er basert på det jeg beskriver som mangler i forskningen jeg presenterer over, og hvilke funn jeg gjorde i koding- og kategoriseringsprosessen. Under presenterer jeg den overordnede problemstillingen for prosjektet, så vel som tre underordnede forskningsspørsmål basert på temaene jeg ønsket å analysere og diskutere.

1.3.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Allerede før jeg gikk inn i feltet og gjennomførte intervjuer, hadde jeg en idé om hvordan problemstillingen skulle lyde. Men i løpet av prosjektet og gjennom dets utvikling, har jeg gjort noen mindre omformuleringer for at problemstillingen skal kunne belyse det jeg ønsker å studere (Skilbrei, 2019). I denne masteroppgaven vil jeg belyse følgende problemstilling: *Hvilke forståelser av transtematikk finnes blant norske idrettsledere?*

I tillegg til en overordnet problemstilling, har jeg også formulert tre forskningsspørsmål som skal brukes til analyse og diskusjon. Gjennom den innledende tematiske organiseringen av datamaterialet fortolket jeg fram ulike temaer, som jeg analyserer og diskuterer i analysekapitlene. Disse temaene er også trukket frem på bakgrunn av at de manglet i den tidligere forskningen som jeg presenterer over. Forskningsspørsmålene har endret seg i takt med arbeidet med materialet.

Det første av disse temaene er bruk av garderobe. I intervjuene kom vi til tider inn på garderobe som forestilt situasjon, og det ble sagt at det kunne oppstå problemer når en transperson skulle skifte og dusje i garderobe med cispersoner. Derfor er det første forskningsspørsmålet: *Hvordan forstås kjønn og kropp med utgangspunkt i garderobe?*

Videre snakket intervjupersonene om at dette var et vanskelig tema, fordi det er så vanskelig å løse på en måte som både inkluderer alle samtidig som konkurranseidrett skal foregå på like vilkår. Jeg tolket det slik at intervjupersonene befant seg i konflikt mellom rettferdig konkurranse og at alle skal være velkomne i idretten, og strevde med å finne en løsning på sine egne motsigende argumenter. Neste forskningsspørsmål lyder som følger: *Hvilke ideologiske dilemmaer ser jeg i empirien?*

I det siste analysekapittelet tar jeg for meg alternative forståelser av kjønn – forståelser og ideer som skiller seg fra den øvrige empirien. Her bretter jeg ut interessante utsagn fra intervjupersonene og diskuterer om de ser noen løsninger på konfliktene rundt trans i idrett som de to foregående analysekapitlene gjør rede for. Det siste forskningsspørsmålet er derfor: *Hvilke alternative løsninger ser intervjupersonene på trans-knipen i idrett?*

I kapittel tre vil jeg gjøre en grundig gjennomgang av analytisk tilnæringsmåte og hvilken teori jeg tar bruk gjennom prosjektet. Men under gir en kort presentasjon av dette, samt et innblikk i hvordan jeg går frem for å analysere og diskutere empirien.

1.4 Analytisk og teoretisk tilnærming

Forskningsspørsmålene som jeg formulerte over brukes som utgangspunkt for analyse i hvert sitt analysekapittel. I tillegg til forskningsspørsmål bruker jeg en egen analysemetode for å diskutere datamaterialet i lys av forskningsspørsmålene. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i diskurspsykologi, og Nigel Edleys analysekonsept bestående av fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma. Diskurspsykologien setter språket i sentrum og det talte eller skrevne språk forstås aldri som kun en strøm av informasjon, men alltid som historisk- og kontekstspesifikk. Subjekt og diskurs eksisterer i et paradoksalt forhold, hvor subjektet er både et produkt- og produsent av diskurs. I følge diskurspsykologien vil det si at subjektet handler innenfor diskursive rammer, men at det også former diskurs ved å tale og skrive om verden (Edley, 2001, s. 190). Diskurspsykologi er derfor godt egnet for mitt masterprosjekt, da jeg skal se på hvilke forståelser og fornufter intervjupersonene benytter seg av og produserer.

I sin tilnærming til diskurspsykologi tar Edley i bruk tre analytiske konsepter: fortolkningsrepertoar, ideologiske dilemma og subjektposisjoner. Jeg vil bare ta i bruk de to første, da jeg ikke skal studere subjektposisjoner, men forståelser av trans i idrett, og hvilke fornufter intervjupersonene trekker på i intervjuene. Fortolkningsrepertoar kan sees på som sammenhengende måter å snakke om hendelser og ting i verden på. Edley (2001, s. 198) bruker en metafor for å beskrive fortolkningsrepertoar: som bøker i en bokhylle, tilgjengelig for bruk. Jeg forstår dette som at når mennesker snakker, skriver eller tenker om ting, så gjør de det ved å ta i bruk begreper som allerede er tilgjengelige, og gjort tilgjengelige gjennom tidene. Samtidig kan individet selv sette sammen og kombinere ulike begreper og forståelser. Det andre analytiske konseptet jeg bruker i masteroppgaven er ideologiske dilemma. Ideologiske dilemma illustrerer hvordan det ikke eksisterer en enhetlig betydning av sunn fornuft, men at mange ulike forståelser av hva som er fornuftig eksisterer parallelt og samtidig. Disse ulike forståelsene kan resultere i at ulike argumenter som framstår like verdifulle, fordi de bygger på hver sin fornuft. Den ene forståelsen behøver ikke å være mer riktig enn den andre. Når de ulike forståelsene havner i konflikt oppstår et dilemma – et dilemma mellom ulike ideologier (Edley, 2001, s. 203). Dette analytiske konseptet er nyttig for meg å bruke når jeg ser på hvilke fornufter intervjupersonene trekker på, på hvilken måte de gir argumentene sine mening og hvordan det oppstår konflikt mellom de ulike argumentene.

I tillegg til å bruke Edleys fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma som analytiske verktøy, vil jeg ta i bruk noen utvalgte teoretiske perspektiver for å analysere og diskutere empirien. I det følgende avsnittet vil jeg gjøre en kort presentasjon av det teoretiske rammeverket for prosjektet, samt teoretiske verktøy jeg skal bruke i analysene.

1.4.1 Trans-feministisk perspektiv på idrett

Som et grunnleggende teoretisk rammeverk for denne masteroppgaven, benytter jeg meg av trans-feministiske perspektiver på idrett, som inkluderer en forståelse av kjønn som sosialt konstruert. Først presenterer jeg et legevitenskapelig perspektiv på kjønn, gjennom Ketil Slagstad. I kapittel tre beskriver jeg hvordan jeg forstår hans forslag om kjønn som sosialt konstruert. Da ikke bare sosialt kjønn, men også biologisk kjønn som sosialt konstruert, som følge av kulturell og individuell repeterende praksis. Slagstad skriver at legevitenskapen og medisinsk praksis har vært bidragsgivende for hvilke kjønn og kjønnsidentiteter som har vært tilgjengeliges i samtiden (Slagstad, 2021). Jeg bruker Slagstad som et oppspark til å presentere trans-feministiske perspektiver på idrett, som i korte trekk handler om å kritisere de binære konseptualiseringene av biologisk og sosialt kjønn (Krane, 2015). Disse perspektivene belyser hvordan biologiske menn alltid har vært forstått som de ultimate idrettsutøverne, og at det er en hegemonisk og tatt for gitt forståelse at gutter er gode i idrett, mens jenter ikke er like gode. Samtidig trekker jeg frem trans-feministiske perspektiver på idrett som beskriver kvinner i idrett som historisk problematisk. I tillegg til at de forstås som mindre gode idrettsutøvere enn menn, har kvinner også blitt utsatt for eksempelvis kjønnsstesting. Tilsynelatende for å beskytte kvinnekategorien, og passe på at ingen uegnede skal infiltrere kvinnekategorien i idrett (Wackwitz, 2003). I kapittel tre vil jeg beskrive disse perspektivene ytterligere, og jeg tar de i bruk når jeg analyserer og diskuterer empirien i analysekapitlene.

1.5 Gangen i masteroppgaven

I dette kapittelet har jeg gjort rede for prosjektets bakgrunn og motivasjon, samt kort presentert og begrunnet metodiske, analytiske og teoretiske valg for prosjektet. I kapittel to gjør jeg rede for metodiske valg og fremgangsmåte, hvordan jeg samler inn og behandler empiri, samt etiske refleksjoner rundt dette. I kapittel tre tar jeg for meg analytisk tilnærming og teoretiske perspektiver, og forklarer hvordan jeg bruker tilnærmingene og perspektivene gjennom analysekapitlene. Kapittel fire er første analysekapittel, og her tar jeg utgangspunkt i utsagn fra empirien om bruk av garderobe. Jeg analyserer og diskuterer utsagnene, som videre munner ut i et fortolkningsrepertoar. Videre, i kapittel fem, bruker jeg ideologiske dilemma som analytisk verktøy. Her legger jeg frem utvalgte sitater fra empirien hvor jeg forstår at intervjupersonene befinner seg i en konflikt mellom ulike fornufter, og videre artikulere jeg hvordan jeg ser ideologiske dilemma i materialet. I kapittel seks legger jeg frem alternative forståelser av transkjønn i idrett, som skiller seg fra den øvrige empirien jeg har presentert og analysert i de to foregående kapitlene. I dette kapittelet diskuterer jeg nye kjønnsforståelser, forståelser av transmenn og ønsket om et bedre demokrati i idretten. Jeg bruker fortolkningsrepertoar som analytisk verktøy også i dette kapittelet, og presenterer derfor et alternativt fortolkningsrepertoar basert på analyse og diskusjon i kapittel seks. I det sjuende og avsluttende kapittelet oppsummerer jeg masteroppgavens innhold kort, og viser tilbake til hvordan jeg har belyst problemstillingen på ulike måter gjennom analysekapitlene. Jeg legger også frem forslag til organisasjonspolitiske endringer basert på hva jeg har lært gjennom arbeidet med denne masteroppgaven. Jeg avslutter med en oppfordring til hva som kan forskes videre på, og hvilke løse tråder jeg håper at noen andre vil ta for seg i tiden fremover.

1.6 Begrepsavklaringer

Før jeg går i gang med kapittel to, vil jeg gjøre rede for noen begreper som går igjen gjennom masteroppgaven. Disse begrepene vil jeg bruke gjennom hele masteroppgaven, og ønsker derfor at leseren skal få en forklaring på hva de betyr og hvordan jeg forstår begrepene.

1.6.1 Transperson

Trans er en samlebetegnelse på mennesker som identifiserer seg som et annet kjønn enn det de ble tildelt ved fødselen, og betegnelsen kan settes foran andre ord eller brukes alene (PKI, 2019). Det gjelder eksempelvis -person, -personer, -mann, -kvinne og -folk. En transperson er en person som er trans. En transmann er en person som ble tildelt kjønn som kvinne ved fødsel, men opplever seg selv som mann. En transkvinne er en person som ble tildelt kjønn som mann ved fødsel, men opplever seg selv som kvinne. Jeg vil bruke transfolk synonymt med transpersoner når jeg skriver om flere mennesker som er trans.

1.6.2 Cis

Cis referer til mennesker som opplever at de er samme kjønn som det kjønn de fikk tildelt ved fødselen. Cis kan settes foran andre ord ulike sammenhenger, som -person eller -kjønn (PKI, 2019). På samme måte som når jeg skriver om transkvinner, -menn, -personer og -folk, vil jeg også gjøre dette når jeg skriver om mennesker som er cis. En ciskvinne er en kvinne som opplever at kjønn samsvarer med det kjønn hun ble tildelt ved fødselen, og en cismann opplever at han har det samme kjønn som han ble tildelt ved fødsel. Cispersoner, eller cisfolk, er samlebetegnelser på mennesker som opplever at kjønn samsvarer med det de fikk tildelt ved fødselen.

1.6.3 Transisjon

Transisjon beskriver prosessen hvor en person gjennomgår kjønnsbekreftende behandling. Det kan innebære hormonell behandling, kirurgi eller andre helsetjenester som kan få kroppen til å samsvare med individets opplevde kjønn, så mye det er ønsket og i den grad det er mulig å gjennomføre (Sørli, 2021).

1.6.4 Hen

Ordet `hen´ er et pronomen som ikke inneholder informasjon om kjønn, og kan derfor brukes uavhengig av hvilket kjønn personen man snakker om har (FRI, 2018b). Jeg vil bruke hen gjennom masteroppgaven i sammenhenger hvor jeg ikke vet kjønnsidentiteten til mennesket jeg snakker om.

2 Metode

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for valg av metode og greie ut om hvordan jeg har gått frem i arbeidet med innhenting av empiri. Jeg vil legge frem hvordan jeg har planlagt, produsert, behandlet og vurdert mitt forskningsmaterialet frem mot, i og etter analysen. Jeg vil også beskrive og reflektere over de etiske aspektene ved empirien og innsamlingen av den, samt drøfte hvordan jeg som forsker, min posisjon og mine valg for prosjektet påvirker produksjonen av materialet.

2.1 Sette inn bildetekst

Den overordnede problemstillingen for denne masteroppgaven er: *Hvilke forståelser av transtematikk finnes blant norske idrettsledere?* Jeg ønsker å være transparent i forskningsprosessen, altså gi detaljerte beskrivelser av strategi og metoder, slik at leseren av oppgaven vil kunne vurdere prosjektet mitt trinn for trinn, og derfor vil jeg gjøre grundig rede for valg av empiri og metode (Thagaard, 2018).

Kvalitative tilnærminger brukes for å oppnå forståelse av sosiale fenomener, gjennom nær kontakt mellom forsker og deltaker. Thagaard (2018, s. 53) skriver at i et forskningsprosjekt hvor forskeren ønsker å utvikle data, er spesielt intervju eller observasjon relevante metoder. I dette prosjektet undersøker jeg hvilke forståelser av transtematikk som finnes i norsk idrett i dag, og derfor ser jeg det som hensiktsmessig å bruke kvalitative intervju for å snakke med mennesker og få deres synspunkt på tematikken. Staunæs og Søndergaard (2005, s. 54) beskriver et intervju som et sosialt møte, som skal produsere tekstlige fortellinger av den intervjuedes virkelighet og på hvilke måter vedkommende legger betydning i sin virkelighetsforståelse. I dette prosjektet er jeg ute etter fortellinger om intervjupersonens oppfatninger av egen virkelighet, med et mål om å kunne trekke ut meningsinnhold som skaper relevante data for min masteroppgave. Staunæs og Søndergaard (2005, s. 55) presiserer videre at dette blir mulig når forskeren investerer seg selv i selve møtet, og er engasjert. Slik blir intervjupersonen komfortabel med å åpne opp om sine forståelser og vurderinger av egen virkelighet. Jeg har derfor valgt å bruke kvalitative intervju for å samle inn materiale til min masteroppgave. Slik har jeg, gjennom et møte med intervjupersonen, fått innsikt i vedkommendes oppfatning av egen virkelighet og hvordan hen forstår fenomenene som jeg studerer.

2.1.1 Semistrukturert intervju

Intervjuene ble planlagt og gjennomført med en semistrukturert tilnærming, det vil si med delvis strukturert intervjuguide og med et ønske om å høre intervjupersonens egne fortellinger, samt være innom temaer som jeg på forhånd hadde planlagt og anså som viktige (Thagaard, 2018). Dette betyr at jeg bestemte temaene som skal tas opp, men ikke nødvendigvis i hvilken rekkefølge. Den overordnede tematikken for intervjuene er transkjønn i idrett, og jeg ønsket innsikt i intervjupersonens tanker og meninger om biologiens rolle i idrett, tanker om kropp og natur, og erfaringer knyttet til organisert idrett. Intervjuene fungerte som en samtale mellom intervjupersonen og meg, derfor vil jeg i tillegg til å omtale intervjuene som intervju, også omtale de som samtaler. I intervjuet var det min oppgave å følge intervjupersonens fortellinger, samtidig som jeg

sørget for at tematikken ble belyst. Staunæs og Søndergaard (2005, s. 65) skriver at fortellinger om konkrete hendelser kan si noe om hvordan intervjupersonen forstår seg selv, hvordan hen tar valg og hva som ligger til grunn for valgene.

Utformingen av den delvis strukturerte intervjuguiden kan beskrives med "elv-med-sidestrømmer-modellen". Thagaard (2018, s. 95) forklarer modellen som at spørsmålene vi stiller følger et elveleie, men at den kan deles i sidestrømmer som igjen møtes til en stor elv. Elven representerer tematikken, mens sidestrømningene representerer temaer som dukker opp underveis. Slik kan temaer som viser seg å være relevante også få plass og være del av intervjuet, og både forsker og intervjuperson er med på å styre forløp og innhold. I intervjuene stilte jeg oppfølgingsspørsmål til både de planlagte temaene og til de teamene som dukket opp, og gravde etter konkrete hendelser og opplevelser fra intervjupersonens liv.

2.1.2 Utvalg og rekruttering

Kristensen og Ravn (2015) skriver at når forskeren skal rekruttere deltakere, er det viktig å velge mennesker som hen ser for seg at kan kaste lys på teamene forskeren ønsker å studere. Hovedtemaet i denne masteroppgaven er transkjønn i idrett. I Norge er det få kjente tilfeller hvor transpersoner deltar i organisert idrett, derfor vil jeg ikke begrense utvalget til mennesker som har direkte erfaring med slike tilfeller. Jeg vurderte også muligheten for å intervju transpersoner, men i dette prosjektet spør jeg ikke om transpersoners erfaringer i idrett. Valget for hvem jeg ønsket å rekruttere falt derfor på mennesker som leder idrett på ulikt vis, og derav har erfaringer fra idretten som kan gi relevante synspunkt på tematikken. Idrettsledere forvalter og legger rammer for organisert idrett, og er derfor betydningsfulle personer for inkludering av transpersoner i idrett. I følge Staunæs og Søndergaard (2005) er det nyttig å oppsøke mennesker som er ulikt posisjonert innenfor feltet man forsker i, derfor ønsket jeg å snakke med både de som har organisatorisk makt, som idrettsorganisasjonsledere, og de som praktisk utfører organisert idrett, slik som trenere og lagledere. Jeg valgte å intervju idrettsledere slik som trenere, tillitsvalgte spillere og lag- og klubbledere, så vel som representanter fra idrettskretser og særforbund. Jeg snakket med intervjupersonene om deres tanker, meninger og eventuelle erfaringer rundt transtematikk i idrett. I kraft av sine posisjoner har de hatt, eller kommer til å ha, direkte erfaring med inkludering av transpersoner som idrettsutøvere. Det kan være problematisk at jeg ikke har snakket med transpersoner, men jeg spør som nevnt ikke etter deres erfaringer, men idrettslederens erfaringer med tematikk. Eventuell problematikk ved å ikke snakke med transpersoner vil jeg diskutere senere i kapittelet, under etiske refleksjoner.

For å rekruttere intervjupersoner brukte jeg ulike metoder. Først kontaktet jeg én idrettsleder og én spiller som jeg hadde kjennskap til, og som ønsket å stille til intervju. Deretter kontaktet jeg seniorrådgiver for verdiarbeid i Norges Idrettsforbund, Håvard Øvregård, og han foreslo at han kunne oppfordre representanter fra kretser og særforbund som ble kontaktet av meg til å takke ja til å stille til intervju. Jeg klarte å rekruttere noen representanter fra kretser og særforbund uten NIFs bistand, mens noen takket ja først etter at de fikk oppfordring fra verdiarbeider i NIF. Derfor var bistanden til god hjelp i rekrutteringsarbeidet. Etter noen gjennomførte intervjuer, brukte jeg snøballmetoden – en fremgangsmåte hvor jeg spør noen av intervjupersonene som har de kravene jeg stiller til utvalget, om de kan sette meg i kontakt med andre som befinner seg i en tilsvarende situasjon (Thagaard, 2018, s. 56). Kravene jeg sikter til er altså at de skal være idrettsledere i form av representanter fra særforbund, kretser eller NIF sentralt, eller trener, klubbleder eller tillitsvalgt spiller. For å unngå at intervjupersonene

skulle sette meg i kontakt med kandidater som befinner seg innen samme nettverk og miljø, og dermed ha mange av de samme tankene og meningene, oppfordret jeg de til å sette meg i kontakt med mennesker fra andre miljøer. Alt i alt resulterte dette i totalt ti intervjuer.

2.1.3 Utvalg og rekruttering

Alle intervjuene foregikk over nett, nærmere bestemt Teams og Zoom, da nasjonale retningslinjer for smittevern i forbindelse med COVID-19 fordret at man skulle begrense antall sosiale kontakter. Ved hjelp av teknologiske kommunikasjonsmidler som Teams og Zoom kunne jeg og intervjupersonen likevel snakke sammen, se hverandre i øynene og bevare store deler av den kroppslige kommunikasjonen som foregår ved ansikt til ansikt-intervju. En direkte fordel var at jeg kunne rekruttere over større geografiske grenser, da jeg og intervjupersonen ikke behøvde å befinne oss på samme sted for å gjennomføre intervjuet. Videosamtale med lyd og bilde var et godt alternativ når vi ikke kunne møtes ansikt-til-ansikt, men selve videoen kunne ikke fange opp alt av kroppsspråk. Å tolke kroppsspråk er en viktig del av kommunikasjonen, og gjør at forskeren kan vise interesse for hva intervjupersonen sier, samtidig som det kan gi bedre mulighet til å tolke utsagnene (Thagaard, 2018). Jeg kan derfor ikke utelukke at deler av kommunikasjonen ble hemmet av å gjennomføre intervjuet over videosamtale. Med godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata (NSD), og intervjupersonene selv, brukte jeg lydopptaker for å ta opp intervjuene. Ved å bruke lydopptaker i stedet for å notere underveis i intervjuet, kunne jeg vie min konsentrasjon til samtalen med intervjupersonen, i tillegg ble alt lyd materialet bevart, noe som var nødvendig for transkriberingsprosessen.

Planen var å gjennomføre alle intervjuene mellom mai og august i 2020, men det siste intervjuet ble gjennomført i september. Totalt gjennomførte jeg ti intervjuer med ulike idrettsledere. Under presenterer jeg hver enkelt intervjuperson med pseudonym og nåværende og tidligere rolle i idretten.

Robert, nåværende forbundsrepresentant og trener, tidligere spiller

Henrik, nåværende klubbleder og trener

Grete, nåværende kretsrepresentant, tidligere trener, klubb-/lagleder og spiller

Linda, nåværende trener, klubb-/lagleder og spiller

Ole, nåværende forbundsrepresentant, tidligere trener og spiller

Karsten, nåværende representant fra NIF sentralt, tidligere spiller

Jarle, nåværende kretsrepresentant, tidligere spiller

Hans, nåværende spiller, tidligere trener

Stian, nåværende spiller, tidligere trener

Trine, nåværende klubb-/lagleder, tidligere spiller

2.2 Det empiriske materialet

Intervjuene tok mellom 35 og 65 minutter, men de fleste varte i nærmere en time. Etter at intervjuet var ferdig, transkriberte jeg de ordrett og lagret de på NTNU sin godt sikrede server. Hvert intervju resulterte i ca. 25-35 sider med transkribert tekst, og dette er det empiriske materialet jeg bruker i masteroppgaven. Jeg har gitt alle intervjupersonene pseudonymer, og bruker disse i transkriberingen. Når jeg skal presenterer empirien gjennom masteroppgaven, bruker jeg pseudonymet, kolon og så legger jeg frem sitatet. Når utdragene inkluderer sitat fra meg også, vil jeg beskrive meg selv som forsker, så kolon og sitat.

2.3 Analyseprosessen

Etter at datamaterialet var transkribert, lot jeg meg inspirere av tematisk analyse som verktøy for å behandle empirien og klargjøre den for analyse. Johannesen, Rafoss og Rasmussen (2018, s. 282) skriver at tematisk analyse kan deles opp i fire kronologiske steg: forberedelse, koding, kategorisering og rapportering. I denne sammenhengen gjelder forberedelse det jeg allerede hadde gjort, nemlig å samle inn en tilstrekkelig mengde data. Koding innebærer å fremheve og sette ord på viktige poenger i data, og dette forsøkte jeg å gjøre ved å markere utsagn som jeg forsto som særlig relevante for det jeg er interessert i å vite noe om. Kodingsprosessen hjalp meg med å sortere store mengder tekst og å gjøre en grovanalyse av hvilke temaer som er relevante å diskutere i masteroppgaven. I denne prosessen var det en del ulike temaer som kom frem som viktige, som muskelmasse, testosteron, seksualitet, intersex, inkludering av transpersoner, inkludering av innvandrere, maktubalanse mellom mennesker i idretten, at det trengs mer kunnskap om trans i idrett, og konflikt i egne holdninger. Videre fulgte kategoriseringsfasen, hvor jeg skulle samle kodede data i mer generelle temaer. Temaene jeg artikulerte ut i fra dette var inkludering, transkropp, idretts glede for alle og makt. Disse temaene er utgangspunkt for de tre kommende analysekapitlene, men jeg vil ikke gå videre med tematisk analyse som redskap for å analysere empirien. Dersom jeg skulle gått videre med en tematisk analyse i denne masteroppgaven, så ville jeg aktivt bruk disse temaene i rapporteringsfasen, hvor jeg skulle analysert temaene og deres innhold. Men videre vil jeg ta i bruk andre verktøy for å analysere og tolke empirien, og disse verktøyene vil jeg presentere i neste kapittel om analytiske grep og teoretiske perspektiver. Temaene jeg analyserte frem gjennom inspirasjon fra tematisk analyse, ble altså brukt til å strukturere tre analysekapitler, derfor har tematisk analyse vært en nyttig ressurs for å klargjøre empirien for videre analyse.

2.4 Validitet, reliabilitet og mulig generaliserbarhet

I prosessen med å være transparent i arbeidet som gjøres, er det nødvendig å reflektere over forskningsprosjektet og valgene jeg tar. I kvalitative studier er det vanlig å vurdere forskningsprosjektet etter dets troverdighet, og for å gjøre det brukes begreper som reliabilitet, validitet og overførbarhet (Thagaard, 2018, s. 181). Reliabilitet referer til om forskningen er til å stole på, derfor reflekterer jeg over valg jeg gjør, som innsamling av materiale og hvordan dette påvirker utvikling av data. Validitet handler om gyldigheten av resultatene og hvordan forskeren tolker dem. Gjennom analysekapitlene vil jeg derfor reflektere over hva jeg baserer mine tolkninger på, og hvordan jeg kommer frem til resultater. Overførbarhet, eller generaliserbarhet, viser til om mitt forskningsprosjekt kan ha relevans i andre sammenhenger. Gjennom behandling og analyse av empirien til denne masteroppgaven, er det representert mange ulike erfaringer og posisjoner rundt transkjønn i idrett. Dette har gjort det mulig for meg å skrive om både problemer og dilemmaer innen temaet – men også løsninger. Den rike representasjonen i materialet gir en indikasjon på hvor sammensatt tematikken transkjønn i idrett er. Det er så relevant og overførbart at jeg har tillat meg å skrive et politisk konklusjonskapittel, hvor jeg legger frem forslag til hvilke endringer NIF kan gjøre i organisasjonen, både basert på intervjupersonenes utsagn og på hva jeg selv har lært gjennom å skrive denne masteroppgaven. Det må nevnes at jeg representerer verken transpersoner eller interesseorganisasjoner som jobber for transpersoners rettigheter, derfor vil ikke konklusjonskapitlet inkludere deres synspunkter og meninger. Samtidig skal det sies at ingen vil kunne komme frem til det samme resultatet som meg dersom de forsøker å gjennomføre det samme forskningsprosjektet. Jeg er en autonom forsker, og tar egne

vurderinger og beslutninger gjennom hele forskningsprosessen. Sannsynligheten for at en annen forsker ville kommet frem til de samme resultatene som jeg gjør, er derfor svært liten. Men gjennom masteroppgaven skriver jeg så utbroderende og forklarende som mulig, slik at leseren får innsikt i hvordan oppgaven er gjennomført og hvilke faktorer som har gjort at jeg har tatt de valgene jeg har tatt gjennom prosessen med å skrive masteroppgaven. Jeg forsøker å være transparent om hvordan prosjektet gjennomføres, for å gi leseren innsikt i prosessen og for at validiteten av arbeidet ikke skal svekkes.

2.4.1 Ethiske refleksjoner

Forskerens rolle er en sentral del av selve forskningsprosjektet. Men det er viktig å være bevisst på hvordan jeg som forsker påvirker prosjektet på ulike måter. Kaldal (2003, s. 109) skriver at forskeren ikke famler i blinde, men har med seg både erfaringer, kunnskap og fantasier inn i et forskningsprosjekt. Historisk kontekst og forskningsfelt vil også være med på å utforme prosjektet, men et sentralt poeng er at den kontinuerlige refleksjonene over valg som tas er viktig selvrefleksjon. Gjennom dette forskningsprosjektet, har mine tanker om det jeg forsker på utviklet seg.

For det første har min forståelse av trans og hvordan jeg beskriver eller definerer det endret seg. Under intervjuene hendte det at intervjupersonen etterspurte hva det vil si å være en transperson. I enkelte av disse tilfellene beskrev jeg transpersoner som mennesker som er 'født i feil kropp', som for eksempel er født i en kvinnekropp, men som føler at kjønnsidentiteten tilsier at vedkommende opplever seg selv som en mann. Underveis i intervjusituasjonen tenkte jeg ikke på at dette kunne ha betydning for hvordan intervjupersonen oppfattet begrepet trans. Men i ettertid har jeg lest meg opp til å forstå at formuleringen 'født i feil kropp' er en egen diskurs, og dermed bærer med seg mening og ideologi. Blant annet har tidligere masterstudent ved institutt for kunst- og medievitenskap på NTNU, Andreas Balstad, skrevet sin mastergrad om 'født i feil kropp' som diskurs, med utgangspunkt i TV-serien med samme navn. Han beskriver betegnelsen som en forenkling som skal gjøre serien appellerende og forståelig for mange: «Gjennom å representere transidentiteter utelukkende innenfor en tokjønnsmodell skaper man [et] forståelig, friksjonsfritt og ukontroversielt narrativ, som er tilgjengelig for flere mottakere.» (Balstad, 2014, s. 95). Begrepet 'født i feil kropp' kan bære med seg et ideologisk standpunkt, forankret i en binær kjønnsforståelse. Det er derfor sannsynlig at min bruk av betegnelsen har påvirket intervjupersonenes forståelse av begrepet transkjønn, og deretter videre utsagn i intervjuene til denne masteroppgaven. Ved å bruke denne formuleringen la jeg noen premisser for samtalen og styrte forståelsen av trans i en spesifikk retning. Dette har høyst sannsynlig hatt en betydelig innvirkning på hvilke forståelser intervjupersonene ga uttrykk for. Samtidig finnes det intervjupersoner som, til tross for formuleringen om trans som 'født i feil kropp', presenterer alternative forståelser av trans. Dette vil jeg diskutere i kapittel seks. Gjennom å jobbe med denne oppgaven har jeg derfor blitt bevisst på hvordan jeg selv formulerer hva transkjønn er, og forstått at 'født i feil kropp' er én bestemt kjønnsforståelse. Det stemmer ikke over ens men hva trans er eller hvordan jeg forstår det. I retrospekt kunne jeg valgt en annerledes formulering for å beskrive transkjønn. For eksempel ville jeg brukt Foreningen FRI's definisjon: mennesker som har en annen kjønnsidentitet enn det kjønn de ble tildelt ved fødsel (FRI, 2021).

For det andre gikk jeg inn i prosessen med å skrive denne masteroppgaven med en idé om at norsk idrett ikke ønsker å ta stilling til trans inkludering i idrett, at idretten generelt ser på det som en så liten problematikk at det ikke er nødvendig å ta stilling til det. Derfor forventet jeg at intervjupersonene skulle si at de ikke brydde seg om tematikken, og at oppgaven skulle resultere i en slags avdekking av idretten som ikke-inkluderende ovenfor transpersoner. Men gjennom alle intervjuene har jeg lært at det finnes et grunnleggende ønske om å inkludere, samt at alle idrettslag ønsker utøvere, uansett bakgrunn. Jeg fikk også et inntrykk av at mange av intervjupersonene mente at dette er et tema som det snakkes for lite om, og at de derfor var glade for å kunne bidra i masterprosjektet mitt. Dette har gjort at jeg forstår idretten som en bedre inkluderingsarena enn hva jeg gjorde da jeg gikk inn i prosessen.

En viktig del av min motivasjon for å skrive masteroppgave om dette valgte temaet er at jeg har opplevd å konkurrere i idrett mot to ikke-binære utøvere. Jeg anser meg selv som en ganske liberal person, og godtok selvsagt at de ikke binære-spillerne skulle spille på motstanderlaget. På vei inn i kampen så jeg disse to som motspillere på lik linje med alle de andre motspillerne. Men i selve kampen følte jeg meg maktesløs ovenfor disse to, fordi de hadde en helt overlegen styrke sammenlignet meg. Dette var personlig svært vanskelig å føle på, fordi jeg ønsket at de skulle få spille kamp hvor de følte seg velkomne og godtatt for sin kjønnsidentitet. Denne opplevelsen bar jeg med meg inn i masteroppgaven, og den har med all sannsynlighet påvirket hvordan jeg forstår transkvinner – som sterkere enn ciskvinner – både i forkant av og underveis i oppgaven. I gjennom masteroppgaven kommer idéen om transkvinner som naturlig sterkere enn ciskvinner fram som en tatt for gitt forståelse blant intervjupersonene. Jeg kan derfor ikke utelukke at min forståelse har hatt innvirkning på hvordan intervjupersonene snakker om transkvinner. På samme tid har jeg fulgt med i debatter om trans og transaktivisme, og har et genuint ønske om at alle transpersoner skal ha rettigheter som gjør at de kan leve åpent med sin kjønnsidentitet. Men hendelsen hvor jeg spilte mot to ikke-binære utøvere har utvilsomt påvirket min forståelse av transkvinner og den forståelsen har jeg tatt med meg inn i dette prosjektet. Selv om jeg er forsker, er jeg også et menneske med egne tanker, erfaringer og følelser. Jeg vil ikke kunne distansere meg totalt fra dette, uansett om det er i en objektiv debatt eller om det er i å skrive denne masteroppgaven. Som Kaldal (2003) skriver, vil alle forskerens erfaringer og kunnskap påvirke forskningsprosjektet, og i mitt tilfelle har jeg ulike erfaringer og opplevelser som skaper min posisjon som forsker i denne masteroppgaven.

Andre faktorer har også påvirket min lesning av empirien, som at jeg er en cis-kvinne. Jeg vil ikke kunne forstå opplevelser av hvordan det er å være trans på samme måte som de som er trans, ei heller vil intervjupersonene kunne gjøre det. Jeg må tolke empirien ut i fra mitt ståsted, og det er uunngåelig at det påvirker sluttresultatet. Jegerstedt (2008, s. 99) skriver at en vestlig feministisk forsker må arbeide kritisk med egne oppfatninger, antagelser og fordommer. Dette er den eneste måten man kan nærme seg å forstå en annens subjektposisjon.

Forskning som behandler personopplysninger må ta særskilte etiske forholdsregler (Thagaard, 2018, s. 21). I Norge er det krav om informert samtykke, til grunn for dette ligger erkjennelsen av individets autonomi og rett til å bestemme over eget liv (Alver og Øyen, 1997, s. 102). Jeg har derfor gitt alle intervjupersonene pseudonymer, som på ingen måte kan kobles til intervjupersonenes egentlige navn. Personopplysninger fra lydopptak og kontaktinformasjon oppbevares eksternt og slettes straks forskningsprosjektet er over. Med å samtykke til intervju følger også vissheten om at

forskningen *kan* medføre skade, men jeg som forsker har hatt et ansvar om å sørge for at dette ikke skjer. I intervjuene forsøkte jeg å vise respekt for intervjupersonens integritet, ikke stille spørsmål som kan risikere at vedkommende angrer på svaret de ga i etterkant og vise hensyn til hens vurderinger, motiver og selvrespekt, da det ikke er forsvarlig å så tvil ved intervjupersonens selvforståelse (Thagaard, 2018). Eksempelvis, dersom intervjupersonen underveis i intervjuet sa «dette ønsker jeg ikke å mene noe om» eller «jeg vil ikke svare på det spørsmålet», så valgte jeg å respektere det og gå videre i intervjuet. I gjengivelsen av intervjuene viser jeg respekt ovenfor intervjupersonen. Det har jeg gjort ved å opprettholde deres anonymitet, og har beholdt sitatene så lik originalen som mulig. På denne måten har jeg også bevart meningsinnholdet i utsagnene.

Siden jeg ikke snakker med transpersoner selv, men skal diskutere tematikk som i høyeste grad er relevant for de som er trans, kan jeg risikere å gjøre skade på dem som en tredjepart som ikke kommer til ordet (Alver og Øyen, 1997, s. 104). Men dette er et svært interessant og underkommunisert tema, derfor anbefaler jeg at noen andre tar på seg oppgaven med å undersøke transpersoners opplevelser i norsk idrett. Jeg vil, som sagt, undersøke hvordan idrettsledere som forstår trans i norsk idrett og ikke om transpersoner egne erfaringer.

Gjennom dette kapitlet har jeg redegjort for valg av metode, og greid ut om hvordan jeg har arbeidet med empirien, både hva gjelder innsamling og klargjøring for hele analysen. Jeg har også diskutert faktorer som validitet, reliabilitet og mulig overførbarhet, og gjort en lengre etisk refleksjon av prosessen med å behandle empirien. Videre, i neste kapittel, vil jeg presentere teoretiske begreper og rammeverk som legger grunnlag for videre arbeid med oppgaven, og i sær analysen.

3 Analytiske grep og teoretiske perspektiver

I dette kapitlet presenterer jeg det analytiske rammeverket for masteroppgaven, samt teoretiske perspektiver jeg benytter meg av i analysekapitlene for å analysere innholdet i empirien. Jeg baserer meg i stor grad på Edleys diskurspsykologi, med fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma som sentrale analytiske konsepter. Jeg vil derfor begynne med å forklare hvordan Edley skriver om diskurspsykologi, fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma, og hvordan jeg forstår hans beskrivelse. Videre følger en redegjørelse av hvordan jeg vil bruke de analytiske konseptene gjennom masteroppgaven, og hvorfor jeg forstår de som nyttige konsepter å ta i bruk de gitte kapitlene. Deretter gjør jeg rede for trans-feministisk perspektiv på idrett ved hjelp av Krane, Wackwitz, Sykes og Smith, som på ulike måter belyser deler av trans-feministisk perspektiv på idrett, og som jeg tar i bruk gjennom prosjektet. Jeg vil også beskrive hvordan og i hvilke deler av masteroppgaven jeg benytter meg av trans-feministisk perspektiv på idrett for å analysere analysen. Til slutt gjør jeg rede for Slagstads beskrivelse av legevitenenskapen som medvirkende for tilgjengelige kjønnsforståelser i samtiden. Dette perspektivet vil jeg bruke i den masteroppgavens konkluderende kapittel, hvor jeg legger frem en handlingsplan for veien videre, samt hvilke motargumenter jeg forventer å møte på til handlingsplanen.

3.1 Edleys fortolkningsrepertoar som ideologisk dilemma

Nigel Edley (2001) beskriver diskurspsykologi som én av mange analytiske tilnærminger innunder diskursanalyse. Diskurspsykologi skiller seg fra tradisjonelle tilganger i psykologien ved at den retter fokus mot språk og diskurs, i stedet for å se språket som en ressurs. Edley (2001, s. 190) skriver at «When people talk, they do so by using a lexicon or repertoire of terms which has been provided to them by history». Derfor er nettopp språk viktig, fordi det sier noe om hvordan den som taler forstår det hen snakker om. I mitt prosjekt er språk særlig viktig da det er det talte språket, gjennom kvalitative intervju og videre transkribering, som utgjør empirien for prosjektet. Diskurspsykologi ser mennesker som både produkter og produsenter av diskurs, som «masters and slaves of language», som Edley (2001, s. 190) beskriver det. Analysetilnærmingen ser relasjonen mellom diskurs og subjekt som paradoksal, altså at subjektet både former og formes av diskursen og vise versa. Hensikten med denne tilnærmingen er å vise hvordan diskurs strukturerer subjektive opplevelser samt vår følelse av hvem vi er og å undersøke hvem som er best tjent med opprettholdelsen av ulike diskurser (Edley, 2001). Denne tilnærmingen vil også hjelpe meg med å undersøke på hvilken måte jeg leser en lokal fornuft blant idrettslederne jeg intervjuer, altså en felles oppfatning av hva som er fornuftig eller riktig.

Videre presenterer Edley tre sentrale konsepter innenfor diskurspsykologi: fortolkningsrepertoar, ideologiske dilemma og subjektposisjoner. Jeg vil holde meg til å skrive om hvordan jeg tolker hans beskrivelse av fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma, da det er disse jeg vil benytte meg av i de kommende analysekapitlene. Subjektposisjoner som analytisk begrep gir mulighet for å si noe om hvordan den lokale fornuften tilbyr ulike posisjoner på et individuelt nivå. Dette skal ikke jeg gå inn på i analysen. Derimot skal jeg studere hvilke lokale fornufter intervjupersonene trekker på,

som gjør at de skaper mening for seg selv og sine argumenter. Edley (2001) skriver at fortolkningsrepertoar kan sees på som en verktøykasse med språklige ressurser. Disse kan settes sammen og tas i bruk når mennesker kommuniserer med hverandre, og skaper en felles forståelse mellom de som inngår i kommunikasjonssituasjonen. I mitt prosjekt innebærer det informantenes samlede fornuft som de trekker på når de snakker om bestemte ting. Han legger til at det ikke betyr at det kun finnes én riktig måte å snakke om et tema på. Hvis man bruker dette konseptet for å studere et forskningsmateriale og oppdager flere måter å snakke om et tema på, så betyr dette at det finnes flere fortolkningsrepertoarer i materialet. Videre skriver han at det ikke er lett å identifisere fortolkningsrepertoar i data, men at å ha god kjennskap og nærhet til materialet er nødvendig og at den som samlet inn data burde være den som gjennomfører analysen (Edley, 2001).

Ideologiske dilemmaer kan brukes for å fremheve et konseptuelt skille mellom intellektuell- og levd ideologi. Edley beskriver intellektuell ideologi som den marxistiske forståelsen av ideologi, som integrerte og sammenhengende ideer som opprettholdes av og tjener de dominerende seksjonene av et gitt samfunnet. Levd ideologi presenteres som de tanker, den tro, de meninger og praksiser som eksisterer i et samfunn, som også kan snakkes om som ideologi, men som ikke understøtter den dominerende ideologien, og derav kan skilles fra det som kalles intellektuell ideologi. Edley (2001) skriver at levd ideologi kan innebefatte mindre grupper og samfunn som deler en felles oppfatning. Med denne forståelsen eksisterer det flere ideologier i et samfunn, både den dominerende, og andre ideologier som strømmer i folks hverdagsliv. Ideologiske dilemmaer representerer ulike forståelser av hva som er fornuftig, og Edley argumenterer for at de derfor viser til at det ikke finnes én felles fornuft i et samfunn. Snarere representerer disse motsigelsene sosial interaksjon, som kan studeres for å forstå hvordan mennesker skaper mening i sitt hverdagsliv ut i fra hvilke ideologier eller fornufter de bygger sin meningsforståelse på. Fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemmaer kan sees i sammenheng ved at fortolkningsrepertoar er del av et samfunns felles fornuft, og at begge sees på som språkressurser som sirkulerer i samfunnet og bærer med seg regler for sosial interaksjon.

Fortolkningsrepertoar er nært knyttet med diskurs. En *diskurs* er en bestemt måte å snakke om og forstå verden på (Jørgensen og Phillips, 1999, s. 9). Ordet diskurs viser til idéen om at språket er strukturert i mønstre som mennesker følger når de snakker innenfor bestemte sosiale områder. Diskursanalysen er analysen av disse mønstrene, og kan gjøres på ulike måter ut i fra ulike fagfelt og posisjoner (Jørgensen og Phillips, 1999). Diskurs som konsept brukes gjerne for å snakke om store institusjoner, som for eksempel rettsvesen eller vitenskap. Samtidig blir mennesket *subjektifisert*, altså at mennesker gjøres til subjekter og gis identitet gjennom ideologien menneskene representerer. Fortolkningsrepertoar og diskurs kan ved første øyekast virke som veldig like analytiske tilnærminger, men de er ikke helt like. Edley (2001) skriver at fortolkningsrepertoar gjør det samme forklarende arbeidet som diskurs, og at de begge refererer til meningsgivning og karakteristiske måter å snakke om verden på, og ser mennesker som bærere eller representanter for ideologi. Men det er likevel noen forskjeller mellom fortolkningsrepertoar og diskurs, og disse mener jeg er nødvendig å fremheve for å underbygge mitt valg av analytisk tilnæringsmåte. Fortolkningsrepertoar brukes når mennesker forstås som aktive aktører med frihet, som kan uttrykke seg fritt gjennom språk. Et fortolkningsrepertoar tar for seg mindre konsepter enn hva diskurs gjør, og tilbyr i det hele tatt et stort utvalg av retoriske muligheter gjennom fri tale (Edley, 2001).

Jeg vil bruke fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma for å analysere mitt forskningsmateriale. Edleys (2001) fortolkningsrepertoar gir mulighet for å analysere de ulike samtalene og utsagnene fra det innsamlede materialet og undersøke på hvilken måte transkjønn i idrett snakkes om. Derfor vil jeg bruke denne teorien til å undersøke om jeg finner en felles sosial oppfatning om et gitt tema, og deretter formulere det i et fortolkningsrepertoar. Edley (2001) skriver at det er nødvendig med godt kjennskap til materialet for å kunne analysere frem et fortolkningsrepertoar. I forrige kapittel skrev jeg om hvordan jeg arbeidet med materialet mitt for å strukturere det, gjennom inspirasjon fra tematisk analyse med koding, og kategorisering inn i mer presise temaer. Jeg mener at denne prosessen har vært helt essensiell for å bli kjent med empirien, og for å kunne analysere frem et fortolkningsrepertoar. I koding- og kategoriseringsprosessen måtte jeg lese gjennom empirien gjentatte ganger og opplevde at jeg ble bedre og bedre kjent med materialet. Ideologisk dilemma bruker jeg som et analyseverktøy i kapittel fem hvor jeg undersøker om jeg finner noen ideologiske dilemmaer i materialet. I kodings- og kategoriseringsarbeidet leste jeg at intervjupersonen ofte befant seg i en konflikt mellom ulike argumenter som hen ikke klarte å komme seg ut av. Det er mulig at det oppstår en konflikt mellom ulike ideologiske synspunkt, både kollektive som del av noe større, og personlige som del av noe mindre. Derfor undersøker jeg hva slags betydninger som ligger i de oppopperende argumentene, og analyserer ideologiske dilemmaer.

I kapittel fire bruker jeg fortolkningsrepertoar som analytisk konsept. Jeg tar utgangspunkt i utdrag fra empirien som snakker om bruk av garderobe, analyserer disse og ser om jeg kan artikulere et fortolkningsrepertoar. Tilnæringsmåten kan hjelpe meg med å forstå hvordan intervjupersonene forstår seg selv i verden, og på hvilken måte de gir mening til temaene vi snakker om. I kapittel fem vil jeg ta i bruk ideologiske dilemma som analytisk konsept, hvor jeg vil velge ut bestemte sitater fra empirien hvor jeg opplever at intervjupersonene befinner seg i en konflikt. Jeg bruker ideologiske dilemma for å undersøke hvilke ideologier, eller hvilken fornuft, intervjupersonene bygger på når de argumenter for sine meninger og synspunkter. Jeg benytter meg også av fortolkningsrepertoar i kapittel seks, men her artikulerer jeg et konkurrerende repertoar. I dette kapitlet analyserer jeg alternative måter å forstå transkjønn i idrett på.

Videre i dette kapitlet gjør jeg rede for de teoretiske perspektivene jeg tar i bruk gjennom masteroppgaven. Først legger jeg frem hvordan legevitenskapen har vært bidragsytende for å skape tilgjengelige kjønnsforståelser, deretter forteller jeg hvordan jeg bruker denne teorien i masteroppgaven. Deretter gjør jeg rede for trans-feministisk perspektiv på idrett og på hvilken måte denne teorien bistår meg i analysen av empirien.

3.2 Legevitenskap og kjønnsforståelser

Innenfor feministisk teori forstås gjerne sosialt kjønn, på engelsk *gender*, som sosialt og kulturelt konstruert. Men transfeministiske forskere har uttrykt at denne separasjonen av sosialt og biologisk kjønn, hvor biologisk kjønn har blitt stående som tatt for gitt og naturgitt, er en forenkling når biologisk kjønn egentlig også er sosialt og kulturelt konstruert (Koyoma, 2001). Innenfor legevitenskapen finnes det også mennesker som underbygger dette synspunktet, blant dem er norske Ketil Slagstad, lege og stipendiat i medisinsk historie ved universitetet i Oslo (UiO, 2020). Han beskriver hvordan legevitenskapen, i motsetning til biologien som definerer kjønn etter evnen til å produsere kjønnsceller, har måttet tilpasse seg historisk, samfunnsmessig og teknologisk utvikling for å møte menneskers behov gjennom tidene (Slagstad, 2021). Men Slagstad

understreker samtidig at legevitenskapen og behandlingstilbud i stor grad har vært bidragsytende for moderne forståelser av kjønn:

In the past 150 years, we've seen how diagnostic and classificatory systems have pathologized and stigmatized people whose bodies, identities, or desires did not fit social norms. However, history also provides examples of doctors listening to the needs of trans and intersex patients and using medical knowledge to provide empathetic care. By shaping and guarding the concept of sex, doctors have enabled some bodies and ways of living while invalidating others. Ultimately, the medical categories of homosexuality, intersex, and transsexualism have shaped contemporary understandings of sex [...] what counts as sex and gender is historically changeable, morally infused, and politically loaded (Slagstad, 2021, s. 1074).

Jeg forstår dette utdraget som at Slagstad mener at legevitenskapen og medisinsk praksis har bidratt til å forme hvilke forståelser av kjønn som er tilgjengelige i samtiden, og dermed også hvilke kropper som forstås som normale. Videre skaper forståelser av hva som er normalt, eller innenfor norm, former for mottakelse og behandling av de som blir ansett for å bryte eller avvike med disse normene. Endringer i medisinsk praksis utgjør derfor et samspill mellom medisinsk- og teknologisk utvikling, og historisk- og sosial utvikling. Derfor har ikke medisinsk praksis og legevitenskap en suveren makt eller fasit over hva som er den korrekte forståelsen av kjønn. Jeg forstår det som at Slagstad ikke ser kjønn som noe fiksert, men som noe som er i utvikling.

I dette prosjektet bruker jeg perspektivet til Slagstad for å diskutere argumenter hvor binær kjønnsforståelse begrunnes med legevitenskap eller medisinsk praksis. Jeg bruker Slagstads perspektiv til å sette lys på at også medisinsk praksis er sosialt, kulturelt, politisk og historisk betinget.

3.3 Trans-feministisk perspektiv på idrett

Som jeg skriver innledningsvis i masteroppgaven, er de aller fleste idretter delt inn etter kjønn – menn for seg og kvinner for seg – og bygger derfor på en binær kjønnsforståelse. Trans-feminisme søker derimot å kritisere den binære konseptualiseringen av biologisk og sosialt kjønn, og ser heller biologisk og sosialt kjønn som i konstant utvikling og endring. Trans-feminisme er en tverrfaglig blanding av feminisme og transstudier, og stiller spørsmålstegn ved å bruke anatomi som kriterier for sosial organisering (Krane, 2015). Vikki Krane (2015), en amerikansk professor i feministisk sportspsykologi, setter ord på den binære kategoriseringen av kjønn idrett. Jeg forstår Krane på den måten at hun mener at samfunnet har plassert menn og kvinner i to opposisjonelle kategorier, og dersom noen ikke holder seg innenfor grensene og for eksempel har maskuline egenskaper for hva som er ansett som normalt for en kvinne, vil det oppstå dissonans. Jeg vil undersøke på hvilke måter det oppstår dissonans når mennesker bryter med de konforme forståelsene av binært kjønn, derfor vil Kranes perspektiver være nyttige for meg å bruke i analysekapitlene. Krane (2015) skriver videre at sosial praksis underbygger og viderefører hegemonisk forståelse av kvinner og menn, eller gutter og jenter, som vesensforskjellige. Å bygge videre på stereotyper om gutter som vil spille fotball eller ishockey og jenter som vil drive med dans eller softball underbygger hegemonisk aksept om gutter og jenter som opposisjonelle, og tas for gitt som en kollektiv sannhet. Dette forstår jeg som at sosial praksis som underbygger hegemonisk forståelse av binært kjønn, viderefører den kollektive og tatt for gitt forståelsen av gutter og jenter som vesensforskjellige. I analysekapitlene vil jeg forsøke

å analyse slike hegemoniske forståelser av kjønn som binært, og dermed vil Krane være til stor hjelp.

Laura A. Wackwitz skriver at kvinnekategorien i idrett beskyttes av flere grunner:

Preservation of the category "woman" for athletic competition is considered necessary because it is commonly assumed that women are simply not capable of achieving the same sort of physical prowess as men. Women, or so the story goes, are weaker than men; they do not jump as high or throw as far; they do not travel as quickly on foot, skis, or skates, across land or through water; they do not throw, hit, punch, or kick as well or as hard; they do not set the same sorts of records or win the same types of competitions as do their male counterparts. These myths about the clear demarcations between the characteristics of men and the characteristics of women support the sexual division of sport by facilitating the assumption that such divisions are natural, when in fact, they are socially constructed (Wackwitz 2003, s. 555).

Å beskytte kvinnekategorien i idrett legitimeres gjennom den hegemoniske og tatt-for-gitte antakelsen om at alle menn er fysisk sterkere og bedre idrettsutøvere enn kvinner. Krane (2015) mener at dette medfører en diskriminerende konsekvens for kroppene som ikke stemmer over ens med den binære kategoriseringen av kvinner og menn. Kjønnstesting av kvinnelige idrettsutøvere var normal praksis mellom 1968 og 1998, og ble akseptert på grunnlag av to myter. Den først myten er at menn kan «kle seg ut som kvinner» og invadere kvinneidretten, og den andre er at mennesker med avvikende genetiske forutsetninger skal kunne infiltrere kvinneidretten og ødelegge for kvinnene som sees som biologisk konforme (Wackwitz, 2003). I dag foregår kjønnstesting av kvinnelige idrettsutøvere ved å teste om utøveren har høyt testosteronnivå, men kun ved mistanke om infiltrering i kvinnekategorien. Dette til tross for at naturlig høyt testosteron ikke kan bevise å gi noen fysiske fordeler i idrett (Krane, 2015). Denne praksisen viser at kvinner i idrett alltid har vært trøblete, og at kvinner i idrett må kontrolleres. Forskerne Heather Sykes og Christopher Smith (2016) skriver at menn i idrett slipper unna denne type diskriminering i form av kjønnstesting og utestengelse. Det er fordi biologiske menn forventes å være de ultimate idrettsutøverne, og at det ikke behøves å stille spørsmålstegn ved deres gode prestasjoner. Sykes og Smith (2016) argumenterer for at dette underbygger ciskjønnedes privilegium i idretten. Kvinner som spesielt trøblete i idrett, fremfor menn som trøblete i idrett, gir seg til uttrykk i mitt materiale på flere måter. I analysekapitlene vil jeg derfor bruke Wackwitzs og Sykes og Smiths perspektiver på kvinner i idrett som offer for diskriminering og spekulasjoner når jeg analyserer empirien.

I dette prosjektet vil jeg altså bruke trans-feministisk perspektiv på idrett for å analysere empirien, utover Edleys fortolkningsrepertoar og ideologiske dilemma. Jeg vil se på hvordan intervjupersonene trekker på binære kategoriseringer av kjønn og på hvilke måter det oppstår dissonans når mennesker krysser over de opposisjonelle kategoriene. I kapittel fire, hvor jeg tar utgangspunkt i samtaler om bruk av garderobe, har jeg bruk for trans-feministisk perspektiv når jeg skriver om hvordan frykten for penis gjør at det utløses støy i garderobemiljøet. Jeg vil også se på hvorvidt intervjupersonene mener at kvinnekategorien burde beskyttes, og på hvilke måter brudd med forståelser av binært kjønn utløser bekymring for kvinnekategorien i idrett. Videre undersøker jeg om, og på hvilke måter, ciskjønnedes privilegium opprettholdes i norsk idrett. Dette perspektivet er nyttig å ha med både når jeg diskuterer transkvinnekroppen i garderobe i kapittel fire,

men også når jeg undersøker ideologisk dilemma i kapittel fem hvor rettferdighet for ciskvinner i kvinnekategorien kommer i konflikt med inkludering av transkvinner. I tillegg vil det være nyttig å diskutere ciskjønnedes privilegium i kapittel seks, hvor jeg skriver om transmenn og at de ikke utgjør en trussel ovenfor cismenn.

Nå som jeg har lagt frem prosjektets analytiske og teoretiske rammeverk, vil jeg gå videre til analysekapitlene. I de tre kommende kapitlene analyserer og diskuterer jeg empirien i lys av de tre forskningsspørsmålene som jeg presenterte i kapittel én. Jeg bruker det analytiske rammeverket og de teoretiske perspektivene jeg presenterer over aktivt i analysen. I det første analysekapittelet under, tar jeg for meg garderobe som situasjon.

4 Penis i feil rom

I intervjuene nevnes det gjentatte ganger at bruk og fordeling av garderobe har vært eller kan bli et problem dersom transpersoner skal skifte og dusje sammen med cispersoner. Bruk av garderobe for å skifte og dusje sammen er ofte en del av å delta i idrett. Derfor vil jeg se på hva intervjupersonene sier om transpersoner i garderoben, og om jeg kan finne en felles tolkningsramme for denne problematikken. I dette kapittelet gjør jeg en analyse av intervjuene ved hjelp av Edleys fortolkningsrepertoar som redskap. Først bretter jeg ut interessante passasjer fra empirien og diskuterer innholdet i de. Deretter presenterer jeg en fortolkningsramme, før jeg viser til en måte å forstå transpersoner og bruk av garderobe på som ikke fører til trøbbel. Forskningsspørsmålet for dette analysekapittelet lyder: *hvordan forstås kjønn og kropp med utgangspunkt i garderobe?*

4.1 Garderoben som situasjon for kroppslig trøbbel

Under intervjuet med *Jarle*, spør jeg han om hvordan han tror det oppleves for en transperson å spille med et lag som tilhører ens egen kjønnsidentitet. Jarle sier at vi i Norge er åpne for å la alle delta og at transpersoner skal være velkomne i idretten. Men dersom vedkommende er en transkvinne, kan det dukke opp problemer når spilleren skal ta i bruk garderoben.

Jarle: Da tror jeg ikke du skal velge kvinnegarderoben, sånn i utgangspunktet (ler litt).

Forsker: Ja?

Jarle: Det tror jeg ikke vil være noe god idé, så det, det vil nok de føle som en ganske stor sperre, da. Eh, og sikkert motsatt også [...]. Nei, jeg, det naturlige er vel kanskje at du er i den garderoben som du har, kroppen (ler litt) passer til da.

Forsker: Ja. [...] hvilke konflikter tror du kunne hadde oppstått da?

Jarle: Nei, jeg tror jo at de, vanlige damene da, de ville vel neppe like å få en mannskropp inn i sin garderobe.

Forsker: Mhm. Jarle: Muligens. Det er mulig jeg er fordomsfull her nå. Eh... selv om, altså det er jo fryktelig, selv om vedkommende er en dame. Mentalt, holdt jeg på å si. Nei, det er vanskelig, jeg vet ikke. Jeg ville bare innbille meg at det ville skapt litt støy og at det, og at det ikke er så lett for den transkvinnen å være i den garderoben, da.

På den ene siden sier Jarle at en transkvinne også er en kvinne, og sånn sett burde hun kunne bruke kvinnegarderobe, men at det likevel kan bli problematisk. Han snakker om transkvinnens kropp som en «mannskropp», og forstår det som at ciskvinnene neppe ville likt å ha denne kroppen i kvinnegarderoben. Han sier «mulig jeg er fordomsfull nå» og snur fra å si at det kan oppleves som vanskelig for ciskvinnene at transkvinnen i garderoben, til at situasjonen kan oppleves som vanskelig for transkvinnen. Han sier at hun mentalt er en dame, og at det kan føles vanskelig for henne å ikke bli anerkjent for sin kjønnsidentitet. Jeg tolker at det er vanskelig for han å snakke om, da han ler litt når han snakker om å velge garderobe som kroppen passer til, i tillegg til at han sier selv at han kanskje er fordomsfull, og dermed snur problemet til å handle om at transkvinnen føler seg ekskludert. Han bruker ord som «konflikt» og «støy», noe som tyder på at det

er noe problematisk ved situasjonen i garderoben. Jeg leser avsnittet som at det problematiske er når transkvinnen kommer inn i kvinnegarderoben, og at dette kan skape støy. Jeg oppfatter samtidig at han aksepterer at det finnes transkvinner, når han sier at det er fryktelig at det skal være sånn, når transkvinnen mentalt er en kvinne.

I et annet intervju, med *Robert*, blir også garderobesituasjon trukket frem. Robert forteller om noe han har lest i media, hvor en transkvinne ønsket å bruke damegarderoben, men at hun fikk reaksjoner fra de andre kvinnene i garderoben:

Robert: Så hun skifta ikke helt, altså... Og det er, [...] det kan fort bli en diskusjon, sant.

Forsker: Ja.

Robert: Da var hun, da var det også et problem i forhold til de hun skulle dusje med i jentegarderoben.

Forsker: Mhm.

Robert: Siden hun beholdt fortsatt... Og da, så der kan man få en problematikk, da.

Robert forteller om en garderobesituasjon som fikk mediedekning, hvor det oppstår en «diskusjon» og en «problematikk» fordi transkvinnen ikke har skiftet helt. Han sier ikke rett ut hva transkvinnen har beholdt, men tar en pause og lar pausen tale for seg selv. Han har vansker med å artikulere hva ved transkvinnens kropp som er et problem, men siden han sier at hun «valgte å beholde» går jeg ut i fra at han referer til en kroppsdel som transkvinner kan velge å ikke beholde. Slik jeg leser sitatet, er den uevnelige kroppsdel penis. Dermed forstår jeg det som at Robert tenker at penis bidro til å skape et problem i dusjen sammen med ciskvinnene. Når han sier at det «kan fort bli en diskusjon», så tolker jeg at han mener at penis i kvinnegarderoben lett kan utløse en diskusjon, og at det ikke skal mye til før penis utløser provokasjon hos de andre kvinnene.

4.2 Penis og penispanikk

Forståelser av kjønn og kropp kommer til syne i disse sitatene på flere måter. Ved bruk av Edleys fortolkningsrepertoar som redskap ser jeg både ord, kjønnsforståelser og meninger som er spesielt fremtredende: støy og problemer, dikotomisk kjønnsforståelse og ciskvinnens problem med penis. Støy kan oppstå når en transperson skal bruke en garderobe som er laget med cispersoner som utgangspunkt, og i intervjuene over nevnes dette kun som et problem i sammenheng med at transkvinner bruker cis-kvinnegarderobes. Når transkvinnekroppen skal inn i cis-kvinnegarderoben oppstår det «støy», «konflikt» og «problematikk». Det aksepteres at det er noe som heter transkjønn, men når transkroppen entrer garderoben er det fare for støy.

I intervjuene framgår det at kjønn er noe som synes på kroppen, og at det kun er spesifikke kropper som passer inn i garderoben. For eksempel mener Jarle at det er naturlig å bruke garderoben som kroppen passer til, altså trekker han en linje mellom kroppens fysiske utseende og hvilken garderobe man burde bruke. Når kroppen definerer kjønn, blir kjønnsorgan en svært betydningsfull kroppsdel, for som Robert sier, så oppsto det støy fordi transkvinnen ikke hadde fjernet penis før hun tok i bruk kvinnegarderoben. Derfor oppstår det problemer når de som befinner seg i garderoben oppdager at et av menneskene som er der ikke passer inn i deres forståelse av hvem som har tilgang til denne garderoben. Når en transkvinne kommer inn i garderoben og har penis, så har hun en kroppsdel som i denne kjønnsforståelsen tilhører en annen

gruppe, den gruppen som plasseres inn i et annet rom. Krane (2015) skriver at det oppstår dissonans når mennesker flyter mellom de binære kjønnskategoriene kvinne og mann. Den hegemoniske forståelsen av hva som tilhører en kvinne utfordres i garderobesituasjonen når det forventes at en transkvinne kan ha penis, for da besitter hun en del av det som forstås som noe eksklusivt mannlig, og derfor ikke noe kvinnelig. Det aksepteres at det finnes transkvinner, men kjønnsidentitet alene har ikke nok makt til å definere hvordan omverdenen forstår kjønnnet. Dette er en dikotom kjønnsforståelse, en forståelse av menn og kvinner som to gjensidig utelukkende kategorier (Eng, 2014 s. 136). En kvinne er en kvinne nettopp fordi hun ikke er en mann, og omvendt. Derfor oppstår det problemer når et menneske som forstyrrer den dikotomiske kjønnsoppfatningen skal entre et rom som er skapt for kvinner eller menn, som eksisterer i hver sin opposisjonelle kategori. Konsekvensen for transkvinner blir derfor at de med denne kjønnsforståelsen ikke får tilgang til kvinnegarderoben, fordi kroppene deres ikke forstås som kvinnekropper.

I intervjuet med *Stian* snakker vi om IOC's reglement for transpersoner, og hvordan transkvinner må gjennom behandling for å konkurrere, mens transmenn kun behøver å bytte juridisk kjønn:

Forsker: Hva tenker du om de reglene?

Stian: Nei, det er jo litt rart. Litt sånn «okei, det går bra hvis du vil være mann» da, kjør på. Men hvis du er kvinne, [nei] da må du være, liksom, under kontroll hele veien der.

I utsagnet til Stian tolker jeg at han mener at det er enklere for transmenn å konkurrere i idrett, mens transkvinner må være under kontroll. En transmann utløser derfor ikke samme uro som en transkvinne. Som Sykes og Smith (2016) skriver, forstås cismenn i idrett som de ultimate idrettsutøvere, derfor vil ikke nærværet av en transmann føre til dissonans i omverdenen. Ovenfor argumenterte jeg for at selve penis var det unevnelige, og en katalysator for støy. I Robert sitt eksempel var det snakk om en transkvinne som «ikke hadde skiftet helt» fordi «hun beholdt fortsatt...», og det er dette som utløser problemer. Samtidig, som jeg viser med eksempelet fra intervjuet med Stian, oppstår det ikke støy på samme måte når det er snakk om en transmann som skal inkluderes i idretten. Potensialet for tilstedeværelsen av en vulva i herregarderobe utløser derfor ikke støy på samme måte som potensialet for tilstedeværelsen av en penis. Penis til transkvinnen gjør at hun ikke passer inn i garderoben med ciskvinnene, og derfor oppstår det støy. Den gjør henne annerledes fra de andre kvinnene, men som sagt rokker den også ved kjønnsforståelsen til ciskvinner i garderoben, fordi hun ikke oppfattes som «helt kvinne». Men i sitatene over er det ikke transkroppen intervjupersonene uttrykker bekymring for, men reaksjonene og bråket de ser for seg at oppstår. Dette gir gjenklang i Wackwitz's (2003) feministiske perspektiv på idrett, hvor hun kritiserer forståelsen av at kvinnekategorien må beskyttes fra menn i kvinneforkledning med avvikende genetiske forutsetninger. I forståelsen hun kritiserer forstås ikke transkvinner som kvinner, men reduseres til mennesker med penis, og får derfor ikke tilgang til kvinnegarderoben. Dette underbygger ciskjønnenes privilegium i idrett, da problemstillingen om hvorvidt en transkvinnes penis skal være grunn til eksklusjon fra kvinnegarderoben, aldri ville vært et problem for en ciskvinne.

Frykt for at en penis skal befinne seg i et «kvinnerom», kan jeg gjenkjenne i det Westbrook og Schilts (2014) kaller «gender panics». Begrepet henviser til det som skjer når kjønnsbinaritet utfordres og det oppstår negative reaksjoner som begrunnes i at

kjønnsbinaritet er naturlig og selvsagt. I forlengelse av dette referer «penis panics» til frykten for at det skal befinne seg en penis i et kvinnerom, som eksempelvis kvinnetoalett. Panikken bunner i en oppfatning av at penis utgjør en potensiell trussel, i form av vold eller voldtekt, i rom som kun er tilegnet kvinner, og panikken får legitimitet gjennom den kollektive oppfatningen av at kvinner må beskyttes (Schilts og Westbrook, 2015, s. 31). Schilts og Westbrook (2015) beskriver hvordan dette påvirker transkvinnens rettigheter i å bruke offentlige toalett som er tilegnet det kjønn de identifiserer seg som. De som er imot at transpersoner skal bruke offentlige toalett som passer ens egen kjønnsidentitet frykter for kvinner og barns sikkerhet og for upassende seksuell oppførsel. Schilts og Westbrook (2015) beskriver dette som et hierarki av rettigheter, hvor cis-kjønne prioriteres over transkjønne. «Penis panics» beskriver altså den potensielle trusselen en penis utgjør i et kvinnerom, og jeg ser en sammenheng mellom penis panics og støyen som intervjupersonene mener at oppstår når en transkvinnes potensielle penis kan befinne seg i en kvinnegarderobe.

Selv innenfor feminismen finnes det miljøer som mener at ciskvinner må beskyttes fra transkvinner. Disse feministene betegnes gjerne som trans-exclusionary radical feminists, også kalt TERF. Sosiologiene Ruth Pearce, Sonja Erikainen og Ben Vincent (2020) skriver at TERF blir brukt om radikal-feminister som støtter opp under ekskludering av transkvinner fra kvinnerom, om det så er offentlige toalett eller kvinneorganisasjoner. Begrepet brukes gjerne av trans-inkluderende feminister for å beskrive trans-ekskluderende feminister, og springer ut fra sinne og frustrasjon over en ideologi som kan skade marginaliserte grupper (Pearce, Erikainen og Vincent, 2020, s. 683). Slike holdninger er synlige også i den norske, feministiske debatten. Blant de mest fremtredende debattantene er Kari Jaquesson og Tonje Gjevjon. Jaquesson mener at trans er «Kolonialisme, okkupasjon og imperialism av kvinne og kvinners historie og våre rom. Hatet og misunnelsen mot hunkjønn – female – er åpenbar fra disse ekstremistene» (Jaquesson, 2018). Hun kritiserer muligheten for å skifte juridisk kjønn og begrunner dette i at en DNA-test alltid vil påvise at vedkommende ikke er født kvinne, og i følge Jaquesson, vil derfor heller aldri bli det. Hun beskriver dette som en kamp mellom kvinners rett til trygghet versus menns invadering av kvinnerom. Siden hun ikke anerkjenner transkjønn er tanken om transpersoners rettigheter fullstendig fraværende. Samtidig får Jaquesson støtte fra Gjevjon, som også mener at «transkvinner med penis» ikke skal få innpass i garderober, offentlige toalett, krisesentre for kvinner, kvinnefengsler og lignende (Gjevjon, 2018). Jeg leser en hierarkisk prioritering hos radikalfeministene, hvor ciskvinnens trygghet vektlegges foran transkvinnens rettigheter, fordi den forestilte risikoen som følger med en penis dominerer.

4.3 Fortolkningsrepertoaret `Penis som provokasjon i ciskvinne-karderobe´

Det er altså ikke et ukjent fenomen at transkvinnens potensielle penis utløser reaksjoner i omverdenen når den befinner seg i et rom som er eksklusivt for kvinner. Støyen, eller penis-panikken, gjør at ciskvinnens sikkerhet ovenfor den potensielle faren som en penis kan utgjøre vektlegges høyere enn transkvinnens rettigheter i form av adgang til garderoben som stemmer over ens med egen kjønnsidentitet. Det er altså ikke transpersonen i seg selv som skaper støy, men miljøet rundt som frykter transkvinnens kjønnsorgan. I dette fortolkningsrepertoaret ser jeg en dikotom kjønnsforståelse, hvor kvinner og menn forstås som opposisjonelle. En kvinne med penis besitter en kroppsdel som tilhører det andre kjønn, kjønn som gis mening i sin motsetning til kvinnen. Det

skaper støy og problematikk, fordi hun ikke bruker garderoben som kroppen hennes passer til. Med støy og problematikk, dikotomisk kjønnsforståelse og problemet med penis i garderoben til grunn, vil jeg kalle fortolkningsrepertoaret «penis som provokasjon i ciskvinne-garderobe».

4.4 Mottak som fokus i garderobeproblematikk

Utover fortolkningsrepertoaret jeg har presentert over, ser jeg at det også finnes andre måter å tenke om garderobeproblematikken på i intervjuene. Grete snakker også om utfordringer i sammenheng med bruk av garderobe, men hun ser på garderobeproblematikken på en annen måte enn hva Robert og Jarle gjør. I intervjuet uttrykker Grete bekymringer over hva som kan skje når en transperson skal entre en garderobe, bekymringer som gjelder transpersonen psykososiale helse og ikke omverdenen rundt. Jeg spør Grete om hun kan se for seg utfordringer ved å være trans og samtidig drive med idrett, og hun svarer følgende:

Grete: Ja, og spesielt i barne- og ungdomsidretten så må det jo være ganske vanskelig [...] da tror jeg nå at foreldrene må nok ha vært inne og snakket litt med lagledere og sånt på forhånd, og kanskje spesielt i garderobesituasjon, dusjsituasjon, hvor [de] ser at det er et motsatt kjønn der da. Egentlig [...]. Så det krever jo veldig mye åpenhet av foreldrene og, og at også laget tar imot den ungen eller ungdommen på en ordentlig måte.

Forsker: Mhm.

Grete: Så jeg er mest redd for mobbing og utestenging og den type ting.

Grete uttrykker en bekymring for at et barn eller en ungdom som er trans kan risikere å bli mobbet eller utestengt. Hun sier at lagledelsen og foreldre har ansvar for å snakke sammen, og med barna, for å hindre utestenging. Grete trekker fram garderobe og dusj som spesielt sårbare situasjoner, fordi der kan barna se at «det er et motsatt kjønn der». Jeg forstår dette som at fordi garderoben og i dusjen er et sted hvor man er avkledd, så tenker Grete at det er et rom hvor det er mulig å se kjønn, og at den nakne kroppen derfor avslører noe om kjønn. Her tolker jeg at det kjønn de ser, er motsatt fra det kjønn de andre barna i garderoben er eller har, enten om det er en transjente i en jentegarderobe eller en transgutt i en guttegarderobe. Den nakne kroppen kan skape en reaksjon hos de andre som er i garderoben, fordi den ser annerledes ut enn de andre sine kropp, og dette er Grete redd for at fører til mobbing eller utestenging av transpersonen. Men jeg forstår det som at hun ser en løsning på slike situasjoner, og at den ligger i at de voksne snakker sammen og med barna om den transkjønnede utøveren.

Gretes tanker skiller seg fra Jarle og Roberts fordi hun snakker først og fremst om mottak. Hun beskriver hva som må gjøres for at garderobesituasjonen skal være trygg for den unge som er trans, og ikke at transkroppen i garderoben fører til støy, slik som Jarle og Robert fokuserte på. Endring av miljøet skal være løsning på problemet, i form av åpenhet og kommunikasjon. Det er altså ikke snakk om cispersoner som må beskyttes fra transpersoner, men cispersoner som må jobbe med holdninger i garderoben for at transpersoner skal føle seg velkomne.

4.5 Feil kropp i feil rom

I dette kapitlet har jeg tatt utgangspunkt i forskningsspørsmålet *hvordan forstås kjønn og kropp med utgangspunkt i garderobe?* Jeg har gjort en avgrensning ved å velge ut

delar av intervjuene hvor samtalen baseres på bruk av garderobe, og sett på hvilke forståelser av kropp og kjønn som kommer til uttrykk i de utvalgte passasjene. Ved hjelp av Edleys forståelse av fortolkningsrepertoar, har jeg funnet en felles tolkningsramme jeg valgte å kalle «penis som provokasjon i cis-kvinnegarderobe». I dette fortolkningsrepertoaret ser jeg en dikotom kjønnsforståelse, da det oppstår støy når en kvinne som besitter kjønnsorganet som anses som tilhørende til den opposisjonelle gruppen, altså menn, entrer kvinnegarderoben. Dette rokker ved den hegemoniske forståelsen av kvinner og menn som to opposisjonelle kategorier. Men det nevnes ingenting om at det utløses støy av nærværet av en transmann i herregarderoben, og det argumenterte jeg for at lå i antakelsen om cismenn som de ultimate idrettsutøverne. Og derfor utgjør ikke transmenn noen trussel mot cismenn. Støyen som oppstår etter potensielt nærvær av penis i kvinnegarderobe ligner det Westbrook og Schiltz (2014) beskriver som «penis panics», altså at det oppstår reaksjoner og frykt når en transkvinne entrer et kvinnerom, fordi penis oppfattes av intervjupersonene som en potensiell fare. Jeg belyste også hvordan frykten for transkvinnens penis ligner på grunnlaget for hvorfor det historisk sett har vært knyttet skepsis til infiltratører, eller potensielle menn, i kvinnekategorien i idrett. Jeg presenterte også begrepet TERF for å vise at det finnes flere måter å snakke om trans på, hvor de oppfattes som en potensiell trussel mot ciskvinner. Samtidig brukte jeg et eksempel fra intervjuet med Stian for å vise at transmenn ikke forstås som en potensiell trussel eller at de må kontrolleres på samme måte som transkvinner, derfor forstås heller ikke vagina i herrerom som noe som skaper støy på samme måte som penis i kvinnerom. Med empirien som grunnlag for dette fortolkningsrepertoaret, blir det i denne teksten synlig at transkvinner rokker ved normative og binære forståelser av kjønn. En kropp som går inn i et kjønn rom som fysisk ikke ligner ciskvinnene inne i rommet, forstyrrer oppfatningen av hvordan kroppene i dette rommet skal se ut. Som jeg diskuterte ovenfor er det altså ikke transpersonen i seg selv som skaper uro, men omverdenens reaksjoner på kroppsdelen som de mener at transpersonen ikke skal ha. Dette gir uttrykk for ciskjønnes privilegium, da denne problemstillingen aldri ville vært aktuelt for en ciskvinne.

For å vise at det også finnes andre måter å se garderobeproblematikken på, presenterte jeg et utdrag fra intervjuet med Grete. I motsetning til intervjuene som utgjorde grunnlag for fortolkningsrepertoar, snakker Grete om at det er mottaket av transpersonen og at vedkommende skal føle seg trygg i garderoben. Det er apparatet rundt spilleren, i form av lagledelse og foreldre, som har ansvar for å sikre denne tryggheten. Det er altså mulig å inkludere transpersoner i idrett samtidig som det skapes en trygg garderobesituasjon hvor det ikke oppstår støy i forbindelse med transpersonens kropp.

Gjennomgående i fortolkningsrepertoaret jeg presenterte over, var prioriteringen av cis-kvinnens sikkerhet foran transkvinnens rettigheter. Jeg tolker derfor en konflikt mellom én gruppes sikkerhet og en annen gruppes rett. Dette vil jeg se nærmere på. I neste kapittel skal jeg derfor presentere nye passasjer fra intervjuene, og tolke frem ideologisk dilemma.

5 Rettferdig konkurranse og inkludering som ideologisk dilemma

Under intervjuene stilte jeg ulike spørsmål som handlet om inkludering av transpersoner i idrett. Jeg spurte intervjupersonene om hvordan vi best kan organisere idrett slik at transpersoner kan delta, hva intervjupersonen tenkte om IOCs reglement for transpersoner, og hvilke fordeler og ulemper de ser for seg at en transperson i idrett kan møte på. I etterarbeidet med empirien leser jeg konflikter i intervjupersonenes svar, hvor ulike verdier settes opp mot hverandre og det blir vanskelig å komme frem til en entydig løsning. Derfor vil jeg i dette kapittelet bruke Edleys ideologiske dilemmaer som redskap og analysere og diskutere følgende problemstilling: *hvilke ideologiske dilemmaer ser jeg i empirien?*

Jeg vil starte med å brette ut noen deler av empirien hvor jeg leser en konflikt mellom ulike verdier, og analyserer hvordan jeg forstår situasjonene. Deretter vil jeg presentere de opposisjonelle argumentene, og analysere ideologisk dilemma som jeg har funnet i empirien.

5.1 Transpersoner kan bare komme, men...

I samtalen med *Ole* spør jeg om han har noen erfaringer med transkjønn i idrett. Han forteller at han var trener for et kvinnelag, hvor en av motspillerne på det andre laget var en transkvinne. Vi snakker om hvordan dette opplevdes for han:

Ole: [...] jeg personlig står i en sterk verdikonflikt når jeg står der som trener og du taper, eller ligger an til å tape en kamp der den spilleren som tar mest poeng, er den spilleren som tidligere var en mann, for å si det sånn da. [...] og der står en da, jeg står i en sterk verdikonflikt, for når en har både inkludering og rettferdighet som verdier så sliter en litt med å stå og tape en kamp der en føler det er urettferdig, samtidig som en ønsker å inkludere alle.

Ole uttrykker tydelig at han befinner seg i en konflikt. Han kaller det selv en verdikonflikt, fordi han har inkludering og rettferdighet som verdier, og disse verdiene blir utfordret i denne kampsituasjonen hvor en av motspillerne er en transkvinne. Han vil at transkvinnen skal inkluderes, men samtidig er hun den som tar flest poeng i kampen, derfor utgjør hun en stor del av grunnen til hvorfor motstanderlaget vinner, mener han. Ole bruker ikke ordet transkvinne, men sier «spilleren som tidligere var en mann». I dette utsagnet leser jeg at det at Ole forstår transkvinnen som en «tidligere mann», har betydning for at dette føles urettferdig for Ole. Det er noe ved det at transkvinnen blir oppfattet som å ha vært mann, som gjør at kampsituasjonen ikke føles rettferdig. Jeg tolker Oles utsagn som at han mener at transkvinnens kropp har en fordel ovenfor ciskvinnenes.

I dette intervjuet med *Stian*, hvor jeg spør om han kan se for seg noen fordeler ved å være en transperson som driver med idrett, trekker han frem det han mener kan være fordeler for transkvinner:

Stian: [...] hvis for eksempel man tar ei som [...] egentlig er dame, som har vært i en mannskropp, så kan det jo være, hvis man tar den generelle befolkningen, at fordelene er at hun er fysisk sterkere og fysisk mer utholdende. Eh, så det kan være en fordel.

Stian snakker om en transkvinne som egentlig kvinne, og lar kjønnsidentiteten definere hvilket kjønn man er. Samtidig sier han at transkvinnen har vært i en mannskropp, og at mannekropper er generelt fysisk sterkere og fysisk mer utholdende enn kvinnekropper. Videre mener Stian at dette kan gi transkvinner en fordel i idrettskonkurranse mot ciskvinner. Jeg tolker utsagnet til Stian som at det finnes en forventning om at transkvinnekroppen bærer med seg noen egenskaper som gjør henne fysisk bedre rustet til å prestere bra i idrett enn ciskvinner.

Selv om Stian og Ole beskriver kjønn ulikt, så snakker de begge om transkvinner som noen som *har vært mann* og *tidligere har vært mann*. Stian sier at hun som har vært i en mannskropp, generelt vil være fysisk sterkere og mer utholdende enn sine konkurrenter. Jeg tolker at Stian beskriver konkret hva Ole indirekte prøver å si når han forteller at konkurransen opplevdes som urettferdig – at de tenker at transkvinner har fysiske fordeler ovenfor sine motspillere fordi de assosieres med mannekropper som antas å være fysisk sterkere og mer utholdende enn kvinnekropper, og dette gjør at konkurransesituasjonen oppleves som urettferdig. De beskriver en transkvinnes kropp som om den besitter noen egenskaper som gjør at hun får en fordel ovenfor ciskvinner. Stian snakker om menn som generelt sterkere og mer utholdende enn kvinner, og denne generelle oppfatningen av menns fysiske overlegenhet over kvinner i idrett overføres til oppfatningen av transkvinnen som sterkere og mer utholdende enn ciskvinner. Slik tolker jeg at Stian og Ole ser transkvinnekroppen som fysisk bedre rustet til å prestere bra i idrettskonkurranser enn en ciskvinnekropp.

I et annet intervju, med *Jarle*, spør jeg om hva han mener er den riktige måten å organisere konkurranseidrett på, i en verden hvor transpersoner også får delta.

Jarle: Ja, det er jo nesten umulig å svare på da. Men da er vi inne på de reglene til IOC [...] jeg kommer ikke på noe bedre enn det. [...] Men da må du skille mellom toppidretten. Når det gjelder breddeidretten så må jo dette være helt uproblematisk, tenker jeg. Sånn i grove trekk, da. Til vi vet noe mer, da, om de reelle fysiske forskjellene. [...] Etter behandling og før behandling, holdt jeg på å si [...].

F: Mhm.

J: Men i toppidretten hvor det er masse penger og alt det greiene der, da tenker jeg at det mest fornuftige vi har er vel det IOC-systemet, enn så lenge. [...] Men bottom line er jo at idretten skal jo, skal jo ta i mot alle. [...] Så vil jo ha så mange transpersoner som mulig, vi. Det er bare å komme, men vi må jo... [avbryter seg selv].

Jarle synes dette er vanskelig å svare på, eller umulig, som han sier selv. Han tenker at det beste er å holde seg til IOCs reglement, men sår også tvil ved reglene når han sier at disse er de mest fornuftige reglene enn så lenge, fram til vi vet noe mer om de reelle fysiske forskjellene før og etter behandling. Siden vi er inne på IOCs reglement som krever at transkvinner senker testosteronnivået sitt for å kunne konkurrere i toppidrett i kvinneklassen, forstår jeg Jarles bruk av ordet «behandling» som testosteronreduserende behandling. Jeg tolker at han har en oppfatning av transkroppen som innenfor eller utenfor, avhengig av hvor man er i behandlingsprosessen. Jeg forstår det som at Jarle

mener at behandlingen kan gjøre at man som transkvinne kan bli innenfor, fordi det senker testosteronnivået. Men han er likevel usikker på om dette er nok, fordi i følge han vet vi ikke noe om de reelle fysiske forskjellene før og etter behandling. Jarle presiserer også at han mener det er en forskjell mellom breddeidrett og toppidrett. Han sier at i breddeidrett burde det være uproblematisk å inkludere transpersoner. Mens i toppidretten hvor man konkurrerer om penger, burde det være et system som regulerer transpersoners deltakelse, og foreløpig er IOCs reglement det beste. Det er altså noe verdifullt som står på spill, og dette fremheves som en grunn til at det er viktig med rettferdige konkurransevilkår. Jeg tolker Jarles utsagn som at hvis konkurransevilkårene ikke er rettferdige, så betyr det at noen har en fordel som gjør at de «tar» seieren og pengepremien fra noen andre. I en annen del av intervjuet sier han:

Jarle: [...] konkurransen må oppleves som rettferdig [...]. Eller så mister du jo egentlig legitimitet av hele konkurransen [...]. Og da er det ikke noe vits i, det blir liksom kampfiksing, på sett og vis. [...] rett og slett at det blir ikke på like vilkår da. Det blir ikke fair, det blir juks. [...] Skal ikke si at, transpersoner i idretten, det blir jo ikke juks sånn uten videre, hvertfall ikke den ene veien [...].

Jeg forstår det som at Jarle sier her at konkurransen må oppleves som rettferdig, hvis ikke mister den sin legitimitet og det blir juks. Han sier at å inkludere transpersoner i idretten blir ikke juks uten videre, i alle fall ikke den ene veien. Når han sier «den ene veien» tolker jeg dette som transisjon fra mann til kvinne, fordi, som sitatene fra intervjuene med Ole og Stian viser, assosieres transperson med fordeler ovenfor cispersoner kun med transkvinner og ikke transmenn. I tillegg, så inneholder ikke den øvrige empirien til denne oppgaven ett eneste argument for at transmenn har en fordel i konkurranse med cismenn. Derfor tolker jeg at Jarle mener at transkvinner som konkurrerer mot ciskvinner ligner kampfiksing og juks. Forestillingen om at en transkvinnekropp kan assosieres med fordeler og juks i idrett, kommer frem i flere av intervjuene. I intervjuet med *Henrik* spør jeg hva han har hørt og lest i media om transkvinner i idrett. Da svarer han: «[...] negativt, at du får en konkurransefordel, hvis du har maskuline egenskaper i en jenteidrett.» Sik jeg tolker Henrik sitt utsagn, så har han lest i media at transkvinner kan ha maskuline egenskaper som gir de en konkurransefordel i kvinneidrett. Oppfatningen han har av bildet media skaper av transkvinner i idrett bygger på en forståelse av at transkvinner har maskuline egenskaper, og at disse egenskapene gir de en konkurransefordel.

Jarle understreker til slutt at idretten skal ta imot alle, at de vil ha så mange transpersoner som mulig. Jeg leser derfor at han mener at transpersoner skal inkluderes i idretten. Deretter sier han at «det bare er å komme, men vi må jo...», og så avbryter han seg selv. Det er altså et *men* når det snakkes om inkludering av trans, og jeg tolker dette men-et som det han referer til i begynnelsen av sitatet – at det må være et reglement for toppidretten, som har som mål å legge til rette for rettferdige konkurransevilkår. Samtidig tolker jeg denne setningen som at han prøver å få samtalen over på noe annet. Etter at han har sagt at det bare er for transpersoner å komme, så stopper han seg selv, noe jeg tolker som at han egentlig mener at det ikke bare er for transpersoner å komme. Dette men-et tolker jeg at representerer hvor vanskelig det oppleves for Jarle å løse dilemmaet mellom inkludering av transkvinner i idretten og rettferdig konkurranse for de som allerede er inkludert i idretten, altså ciskvinner. Så i stedet for å gjenta seg selv eller adressere konflikten mellom å inkludere transkvinner og hvordan det kan påvirke konkurransesituasjonen med ciskvinner, så velger han heller å

stoppe å snakke om det. Dette tolker jeg som at det er vanskelig å sette ord på og å komme med et endelig utsagn om hva han faktisk mener om saken.

5.2 Inkludering versus rettferdighet som ideologisk dilemma

Innledningsvis presenterte jeg forskningsspørsmålet for dette kapittelet: *hvilke ideologiske dilemmaer ser jeg i empirien?* Jeg har funnet ett ideologisk dilemma, et dilemma med mange aspekter. I det følgende vil jeg derfor tolke frem og presentere det ideologiske dilemmaet som jeg leser i empirien. Edley (2001, s. 203) skriver at det oppstår et dilemma når opposisjonelle argumenter fremstår som like verdifulle. Derfor vil jeg nå presentere de opposisjonelle argumentene jeg leser i utdragene fra empirien, og diskutere hvordan et ideologisk dilemma kommer til syne gjennom ulike aspekter.

På den ene siden fremstår rettferdig konkurranse i idrett som viktig. Ole sier rett ut at rettferdighet er en av hans personlige verdier, og det blir tydelig at dette er viktig for han. Mens Jarle sier at det er nødvendig med reglement i konkurranseidrett. I en annen del av intervjuet snakker han om hva som er hensikten med reglement og regulering av deltakelse i idrett:

[...] Nei, jeg skjønner det [IOCs reglement for transpersoner] til en viss grad [...], poenget med idrett er jo at man skal konkurrere med noenlunde like vilkår da, så klart hvis du kommer som en, i utgangspunktet fysisk mann også blir du liksom gjort litt om til dame så vil du antakeligvis ha en, en annen fysikk.

Når han sier at det er nødvendig med et reglement i konkurranseidrett, tolker jeg derfor at han mener at det er nødvendig for at konkurransen skal foregå på like vilkår. Han viser til IOCs reglement for transpersoner, og sier at disse er de beste reglene vi har foreløpig. Men i dette sitatet, på samme måte som i sitatene over, så kommer spørsmålet om rettferdighet til syne kun i samtaler om transkvinner i konkurranse med ciskvinner. Det er altså ikke snakk om transpersoner generelt, men transkvinner spesielt, så rettferdige konkurransevilkår fremstår som viktig for å unngå urettferdighet ovenfor ciskvinner. Når cismenn forstås som de ultimate idrettsutøverne (Sykes og Smith, 2016), er det ikke overraskende at transmenn ikke nevnes som utløsere for potensiell urettferdig konkurranse i herreklassen. Det er kun transkvinner som nevnes som potensielle utløsere for rettferdig konkurranse, men transmenn nevnes ikke. Jeg tolker at dette er fordi de ikke forstås som en trussel, fordi de antas å uansett ikke kunne prestere bedre i idrett enn cismenn.

Urettferdighet kommer også til syne i intervjuene på forskjellige vis. Jarle mener at det burde ligge noen føringer til grunn for transpersoners deltakelse, slik at konkurransen blir så rettferdig som mulig. Ole uttrykker at det oppleves som urettferdig når kvinnelaget han trener skal konkurrere mot en transkvinne. Sitatet fra intervjuet med Stian, hvor han snakker om at en transkvinnes kropp som har vært en mann er fysisk sterkere og mer utholdende enn ciskvinner, bidrar til å forstå hva ved transpersoners deltakelse som kan føre til følelsen av urettferdighet. Det samme gjør utdraget fra intervjuet med Jarle i avsnittet over, hvor han sier at transkvinnen er en i utgangspunktet fysisk mann, som blir gjort litt om til dame. I følge intervjupersonene er det altså snakk om at transkvinner kan ha fysiske fordeler som fører til urettferdighet. Som Ole beskriver, har han opplevd dette selv, og følt på at transkvinnen hadde en fysisk fordel ved at hun tidligere var en mann. Han trekker en linje mellom dette og at hun presterer bra, og at det føles urettferdig. Ole, men også Jarle, virker å ville beskytte kvinnekategorien fra transkvinner, fordi de antas å ha en fordel ovenfor ciskvinnene. Hvis jeg følger Wackwitzs

(2003) trans-feministiske perspektiv på idrett, så tolker jeg at Ole og Jarle oppfatter transkvinner som infiltratører i kvinnekategorien. Dette bygger på den hegemoniske forståelsen av alle menn som sterkere enn alle kvinner, og når transkvinner forstås som tidligere menn, sees de også på som sterkere og bedre idrettsutøvere enn ciskvinner.

Jarle snakker også om fysiske forskjeller før og etter behandling. Jeg tolker at de fysiske forskjellene før og etter behandling har betydning for hvordan idretten skal reguleres, slik at konkurransevilkårene ikke oppleves som urettferdig. Når Jarle snakker om behandling, er det i sammenheng med IOCs reglement for transpersoner, som handler om å redusere testosteronnivået til transkvinner. Behandling i denne sammenhengen tolker jeg at handler om hvor i prosessen en transkvinne befinner seg i sin kjønnskorrigerende behandling for å kunne delta i idrett. Før behandling handler derfor om før testosteronnivået er senket, og etter handler om etter at testosteronet befinner seg på det nivået som tilsier at transkvinner kan konkurrere i kvinneklassen. For at konkurransen skal oppleves som rettferdig, mener Jarle at vi må forholde oss til IOC sine regler frem til vi vet noe mer om de fysiske forskjellene før og etter behandling. Samtidig tolker jeg at han ikke synes at transpersoner skal få fri innpass så fort de har gått gjennom transisjon og sunket testosteronnivået sitt til det som kreves av IOC for å kunne delta. Han mener at IOCs reglement er en brukbar pekepinn frem til vi vet noe mer om de reelle fysiske forskjellene. Derfor gir han ikke inntrykk av at behandling i seg selv løser dilemmaet mellom inkludering av transkvinner og rettferdige konkurransevilkår. «Etter behandling» er altså ikke synonymt med å inkludere transkvinner i kvinneklassen.

Jarle uttrykker en bekymring for juks dersom konkurransevilkårene ikke oppleves som rettferdige. Siden transkvinnekroppen assosieres med mannekroppen, som i empirien forstås som fysisk sterkere og bedre enn kvinnekroppen, er det derfor en uttrykt frykt for at transkvinner skal jukse til seg seieren fra ciskvinner i idrettskonkurranser. Paradoksalt nok, skal rettferdighet for ciskvinner i idrett sikres gjennom forskjellsbehandling – nemlig å ikke la transkvinner konkurrere fordi de oppfattes som å ha en antatt fysisk fordel fordi de sees på som tidligere menn. Dette tolker jeg som ciskjønnes privilegium. Å anerkjenne transkvinner som kvinner eller som tidligere menn, er to ulike kjønnsforståelser. I intervjuene forstås transkvinner som tidligere menn, og denne forståelsen brukes til å legitimere eksklusjon fra konkurranseidrett fordi det oppleves om urettferdig overfor ciskvinnene. Ole forteller om motspilleren som er en sterk konkurrent og at hun tidligere var man, og at dette gjør at han havner i en verdikonflikt mellom inkludering og rettferdighet fordi det oppleves urettferdig når hun er en god spiller. I dette tolker jeg at han tar det for gitt at hans forståelse av transkvinnen som tidligere mann, og dermed den gode idrettsprestasjonen, er en selvfølge for hvordan man skal forstå transkvinnen. Denne kjønnsforståelsen er en ideologisk posisjon, men tas for gitt som en kollektiv sannhet. Oles måte å snakke om menn på som utelukkende sterkere og bedre idrettsutøvere enn kvinner, underbygger og opprettholder den hegemoniske forståelsen menn som de beste idrettsutøverne.

Frykten for juks er enda større i sammenhenger hvor det er pengepremier og slike ting, som Jarle sier, på spill. Derfor mener Jarle at det er mindre problematisk å inkludere transkvinner i breddeidrett enn i toppidrett, fordi i breddeidretten står det ikke penger og prestisje på spill. Jeg tolker dette som at det er greit å la transkvinner konkurrere i breddeidrett, fordi at om en transkvinne tar seieren, og folk forventer at dette er fordi hun ble tildelt et annet kjønn ved fødselen, så vil ikke det få store konsekvenser i breddeidrett. Mens i toppidrett mener han at det kan det føre til at hun jukse til seg

seieren og tar pengene fra en kvinne som ble født kvinne, fordi det ikke ses på som rettfærdige konkurransevilkår når hun konkurrerer med og mot ciskvinner.

Professor i idrettspsykologi Tamar Z. Semerjian skriver at rettfærdighet ofte blir et tema i samtaler om transkjønn i idrett, og at argumentene i samtalen gjerne bunner i, som Krane (2015) også skriver, den hegemoniske forståelsen av menn som sterkere enn kvinner, og at de derfor har en biologisk fordel ovenfor alle kvinner i alle idretter (Semerjian, 2019).

The focus is solely on the biological and physiological advantages that are assumed to be associated with the socially constructed categories of female and male which often lead to trans athletes being barred from participating in sports based on arguments of fairness (Semerjian, 2019, s. 150).

Det Semerjian kaller *arguments of fairness*, eller rettfærdighetsargument, er det flere forskere innen idrettspsykologi som har uttalt seg om. Samfunnsviterne Kerrie Kauer og Lauren Rauscher (2019, s. 53) skriver at idrett organiseres kjønnsdelt for å legge til rette for rettfærdig og trygg konkurranse, først og fremst for å beskytte kvinner mot menn. Rettfærdighetsargumentet bygger på forståelsen av menn som fysisk overlegne, og som en potensiell trussel ovenfor kvinner fordi de kan påføre de fysisk skade. Dette skaper problemer for transkvinnelige idrettsutøvere fordi de oppfattes som inntrengere i kvinneidrett, ved at omverdenen forventer at de er fysisk sterkere og bedre enn ciskvinner i idrett og at de derfor har en fordel i konkurranse.

På den andre siden snakker både Ole og Jarle om inkludering. Ole sier at han ønsker å inkludere alle, og at inkludering også er en av hans verdier ved siden av rettfærdighet. Jarle sier at *bottom line* er at idretten skal ta imot alle og at de ønsker så mange transpersoner som mulig. Jeg tolker likevel disse sitatene litt forskjellig, fordi Ole snakker om sine personlige verdier og hvorfor inkludering er viktig for han, mens når Jarle snakker om at idretten skal inkludere, tolker jeg at han snakker om idretten som institusjon. Håvard Øvregård, seniorrådgiver for verdiparbeid i Norges Idrettsforbund (NIF), sier at NIF har idrettsglede for alle som ambisjon, og at dette skal være utgangspunkt for å tilpasse idretten slik at transpersoner også skal kunne føle på idrettsglede (Øvregård, 2020). Jeg tolker det som at Jarle viser til visjonen om idrettsglede for alle når han sier at idretten skal ta imot alle. Idrettsglede for alle er del av NIFs grunnverdier (NIF, 2009), derfor er det nødvendig at mennesker som leder eller organiserer idrett, slik som Jarle og de andre intervjupersonene, arbeider med idrettsglede for alle som intensjon. Derfor sier Jarle at det er grunnleggende at transpersoner skal inkluderes.

Men som de begge sier, oppstår det en konflikt mellom rettfærdighet og inkludering.

Ole sier selv at han havner i en verdikonflikt mellom inkludering og rettfærdighet, mens Jarle sier at det bare er å komme, men – og så avbryter seg selv, fordi han opplever at inkludering av transkvinner er vanskelig når man skal sikre rettfærdige konkurransevilkår for de som allerede har fått innpass i kvinneklassen i idretten. Jeg tolker at han mener at det oppstår en konflikt når transkvinner skal inkluderes i idretten, fordi det ikke føles rettfærdig ovenfor ciskvinnene at transkvinner har et annet fysisk utgangspunkt enn hva ciskvinner har. Det at transkvinner identifiserer seg med et annet kjønn enn det de ble tildelt ved fødselen, gjør at omverdenen forstår kroppene deres som fysisk sterkere og fysisk mer utholdende, og at transkvinner dermed har en fordel ovenfor ciskvinner. Dette skaper problemer for oppfatningen av hva som er rettfærdige

konkurransetilstand, som innebærer at de som konkurrerer mot hverandre skal stille med et nokså likt utgangspunkt. Men med rettferdighetsargumentet til grunn, blir det synlig at dette er et gjennomgående problem for transkvinner som vil konkurrere i idrett. Noenlunde like konkurransevilkår går derfor på bekostning av inkludering av transpersoner i konkurranseidrett. Samtidig skal idretten inkludere alle, og både Ole og Jarle uttrykker et ønske om å inkludere transpersoner i idretten. Alle skal være velkomne til å delta og konkurrere i idretten, men det oppstår et dilemma når konkurransen ikke lenger oppleves som rettferdig ovenfor ciskvinnene. Det at Jarle sier at det bare er å komme, men – og så avbryter seg selv, peker på hvor vanskelig det er å skulle løse dilemmaet. Under intervjuet opplevde jeg at Jarle var på vei tilbake til det han nettopp hadde sagt, om at det trengs et reglement for transkvinner i idrett som tar hensyn til den fysiske endringer som skjer med kroppen før og etter kjønnskorrigerende behandling, slik at konkurransevilkårene skal oppleves som rettferdig ovenfor ciskvinner. Men i stedet for å gjenta seg, så avbryter han heller seg selv. Jeg tolker at grunnen til at han stopper seg selv, er fordi han ikke klarer å føre noe nytt til samtalen om dette temaet. Han ønsker rettferdige konkurransevilkår og inkludering av transpersoner, men han vet ikke hvordan det skal løses.

5.3 Rettferdighet for ciskvinner er lik urettferdighet for transkvinner

Etter å ha diskutert det ideologiske dilemmaet i utsagnene og hvordan jeg tolker det, er det én ting som står igjen hos meg. Når det snakkes om rettferdige konkurransevilkår og frykt for at konkurransen skal være urettferdig, så ønsker jeg å stille spørsmålsteget ved hvem rettferdighet skal gjelde. Slik jeg leser og tolker utsagnene, så er det snakk om rettferdighet for ciskvinner. Rettferdighet for transkvinner blir derimot ikke vektlagt i samtaler om rettferdighet. Jeg ser dette som et tydelig tegn på ciskjønnes privilegium i idrett, da transkvinner ekskluderes på grunnlag av forståelsen av dem som tidligere menn og derfor får de ikke tilgang til å delta i kvinnekategorien. Men hvordan er det mulig gjøre idrett rettferdig for alle kvinner, og ikke bare de som er cis? Idrett er aldri rettferdig, og det er flere faktorer som spiller inn på dette. For eksempel er det stor forskjell på økonomiske forutsetninger som gir noen bedre utstyr, mulighet for å reise på treningsleir, cup eller lignende for å utvikle seg som utøver, for å nevne noe. Dette gjelder både nasjonalt, men også internasjonalt. Samtidig er noen fysisk bedre rustet for å gjøre det bra i en idrett enn andre kan være. Du vil for eksempel ikke se mange spillere under 160 cm i en basketballkamp på toppnivå. Dette er faktorer som åpenbart gjør at enkelte har et fortrinn for å bli gode i en idrett. Men når det kommer til transkjønn, så fører samtaler om inkludering straks til diskusjon om rettferdige konkurransevilkår, fordi ciskvinner må beskyttes fra kropp som assosieres med menn. Vil det på noe tidspunkt være mulig å inkludere transkvinner i idrett, og bare akseptere de som kvinner og ikke som «tidligere menn» slik som noen av intervjupersonene gjør?

I disse to foregående analysekapitlene har jeg trukket frem et fortolkningsrepertoar og et ideologisk dilemma som kommer til syne i intervjuene. Men det finnes også utsagn i empirien som går på tvers av repertoaret og dilemmaet, som viser at det er mulig å ha en forståelse av kjønn og trans i idrett som ikke fører til trøbbel. Dette vil jeg se nærmere på, og i det neste og siste analysekapittelet vil jeg ta for meg de utsagnene som tyder på at det finnes andre måter å snakke om dette temaet på.

6 Alternative forståelser

I de to foregående analysekapitlene har jeg vist hvordan potensialet for penis i ciskvinnegarderobe skaper provokasjon, og hvordan konflikten mellom rettferdige konkurransevilkår ovenfor ciskvinner og inkludering av transkvinner utgjør et ideologisk dilemma hos intervjupersonene. Begge disse kapitlene belyser forståelser av trans, og å inkludere av trans i idrett forstås som noe komplekst, vanskelig og konfliktfylt. Men i intervjuene har jeg også sett alternative forståelser av transkjønn i idrett, og jeg er interessert i å undersøke om det ligger noen mulige løsninger på problemene som kommer til syne i de foregående kapitlene. I dette kapitlet analyserer jeg derfor passasjer fra empirien som er relevante med hensyn til alternative forståelser av transkjønn i idrett. Deretter formulerer jeg et fortolkningsrepertoar som tar for seg alle aspektene ved de alternative løsningene jeg leser i empirien. Forskningsspørsmålet for dette kapitlet lyder derfor slik: *hvilke alternative løsninger ser intervjupersonene på trans-knipen i idrett?*

6.1 Trans eller cis – like mye kvinne

Først vil jeg presentere et utdrag fra intervjuet med *Trine* hvor jeg leser en kjønnsforståelse som skiller seg fra store deler av den øvrige empirien. Trine er en av de siste idrettslederne jeg intervjuer, og jeg la merke til at hun har andre holdninger og formulerer seg på en annen måte enn hva jeg er vant til fra de tidligere intervjuene. Til sammenligning med andre samtaler, nevner ikke Trine noe om transkvinneres fysiske overlegenhet ovenfor ciskvinner, en forståelse som viser seg gjentatte ganger i de foregående analysekapitlene. Jeg velger derfor å spørre henne direkte, for å grave i hva hun tenker om transkvinner som konkurrerer mot ciskvinner:

Forsker: når en transkvinne skal konkurrere mot andre jenter. [...] tror du det kan oppleves urettferdig for de andre jentene?

Trine: Nei, jeg tror ikke sånn, hvertfall i den idretten som jeg er så tror jeg ikke de tenker så mye over det.

Forsker: Nei?

Trine: Det tror jeg ikke. De er en del av oss, ferdig med det.

Trine tror ikke at det vil oppleves urettferdig for de andre jentene å spille mot en jente som er trans. Hun sier at de er en del av oss, ferdig med det. Her leser jeg at Trine tar et tydelig standpunkt som sier noe om hennes kjønnsforståelse. Når hun sier «de er en del av oss», så tolker jeg «de» som transkvinner, og «oss» som kvinner. I en annen del av intervjuet, når jeg spør om hun er kjent med begrepet transkjønn, så svarer hun: «At det er en jente som egentlig skulle vært, er gutt i hodet sitt, men kanskje ser ut som en jente, eller omvendt». Her tolker jeg også at hun definerer kjønn etter kjønnsidentitet. Som hun sier, tenker hun på en jente som egentlig skulle vært, og er gutt i hodet sitt, men ser ut som en jente. Jeg tolker at når hun oppfatter en transperson som å være det kjønnet vedkommende selv identifiserer seg som, altså er det kjønnsidentiteten som definerer. Til sammenligning med intervjuene jeg har presentert i de tidligere kapitlene, avviser Trine forestillingen om at det kan være urettferdig for ciskvinner å konkurrere mot transkvinner fordi hun ser ingen forskjell mellom cis og trans. Hun forstår alle kvinner som kvinner, uavhengig av hvilket kjønn de ble tildelt ved fødselen.

Jeg innleder et tankeeksperiment for Trine, hvor hun skal se for seg at jeg er en transkvinne som får testosteronreduserende behandling, og ber henne se for seg hvordan dette hadde påvirket mine prestasjoner: «Ja, hvis du har det bra med deg selv og du har det bra og har det bra med dine medspillere så ser jeg ikke noe grunn til at du skulle grue deg [...], tenker jeg.» Trine svarer ikke direkte på spørsmålet mitt, og jeg tolker dette som at hun ikke er enig i premisset. For henne handler dette om hvordan en transkvinne som får testosteronreduserende behandling ville hatt det på laget og i spill. Når hun sier at hvis jeg hadde hatt det bra med meg selv og mine medspillere, så tolker jeg at hun mener at en transperson som blir godtatt for å være den hen vil, den har det bra. Samtidig kan jeg ikke utelukke at Trine tar andre faktorer i betraktning for at lagmiljøet skal være bra, men siden vi snakker om trans tolker jeg at hun mener at det handler om aksept for egen identitet. Videre sier hun at dette gjør at hun ikke ser noen grunn til å grue seg. Slik jeg tolker Trines svar, så handler inkludering av en transperson i et idrettslag om å få vedkommende til å føle seg velkommen. I motsetning til mange andre argumenter i materialet, så er ikke Trine opptatt av prestasjoner eller om en transkvinne eventuelt stiller med et annerledes utgangspunkt i en konkurransesituasjon. Jeg tolker at til grunnlag for dette ligger kjønnsforståelsen hun har som kom til syne i det første sitatet jeg presenterte av henne – transkvinner er kvinner, ferdig med det. Kjønnsforståelsene jeg har presentert i de foregående kapitlene ser transkvinner som fysiske menn, kvinner nå, men ikke før, og egentlig menn. Men slik jeg tolker Trine, forstår hun transkvinner som kvinner og derfor ser hun ingen grunn til å en gang vurdere om de skal ha en konkurransefordel ovenfor ciskvinner i idrett. Trine gir uttrykk for en kjønnsforståelse som jeg ikke har sett i materialet jeg har analysert tidligere. En forståelse som oppfatter transkvinner som kvinner, og ikke som «tidligere menn». Videre vil jeg presentere forståelser av transmenn som skiller seg fra øvrig analysert empiri, og knytte dette opp mot teoretiske perspektiver om transkjønn i idrett.

6.2 Transmenn

I samtalen med Linda kommer vi inn på om hun kan se for seg noen fordeler og ulemper ved å være transperson i idrett:

Linda: Hvis vi skal tenke på det styrkeaspektet igjen da, så er det kanskje en større ulempe for en dame som har blitt en mann som spiller mot herrelag, der herrer ofte er litt sterkere og kanskje litt mer rå og hvertfall hvis du tenker på [idrettsgren] da, for det er jo det utgangspunktet jeg har og den kunnskapen jeg har. Så spiller menn litt mer rått.

Linda ser for seg at det kan være en ulempe for en transmann å spille mot et herrelag, fordi hun mener at herrer gjerne er mer rå og sterkere i kontaktsport enn ciskvinner. Dette utsagnet skiller seg fra store deler av den øvrige empirien. Slik som jeg har presentert i de foregående analysekapitlene, så handler samtaler om fordeler og ulemper for transpersoner i idrett i stor grad om hvilke fordeler transkvinner er fremstilt som om de har over ciskvinner. Flere av intervjupersonene ser for seg at transkvinner har en overlegen fysisk styrke og utholdenhet ovenfor ciskvinner, noe som gjorde seg spesielt gjeldende i det forrige analysekapittelet hvor jeg trakk frem et ideologisk dilemma. Men Linda ser altså for seg at transmenn kan oppleve ulemper ved å spille med cismenn. Linda snakker spesifikt om kontaktsporten hun er engasjert i, og i kontaktsport skal man naturligvis ha kontakt. Jeg tolker at hun ser for seg at en transmann kan ha et annet fysisk utgangspunkt enn cismennene, og at spillet kan bli voldsomt for transmannen. Utsagnet til Linda skiller seg altså fra den øvrige empirien fordi bekymringen som

kommer til uttrykk er relatert til transmannen selv. I det tidligere utsagnene hvor trøbbel eller bekymring diskuteres, er det ciskvinner som sees på som utsatt, men Linda uttrykker bekymring for transmenn.

Hun bruker seg selv som utgangspunkt, og jeg tolker henne som selvkritisk. Hun erkjenner at dette er hennes utgangspunkt, og på grunn av sine erfaringer og opplevelser, er det dette hun tenker på når jeg spør om fordeler og ulemper ved å være trans i idrett. Jeg tolker det som at hun forstår at andre kan mene andre ting, men at dette er hva hun selv mener. Hun er dermed selvreflekterende. Slik jeg leser utdraget, mener ikke Linda at det finnes ett kollektivt svar på hvilke fordeler og ulemper som gjelder for transkjønn i idrett, til sammenligning med andre intervjuer jeg presenterte i forrige analysekapittel, hvor det forstås som en gitt sannhet at transkvinner er fysisk overlegne ciskvinner i idrettskonkurranse.

I tillegg til å reflektere over at ulike mennesker kan ha forskjellige meninger, snakker også Linda om idrettsutøvere av ulike kjønn kan ha forskjellige fysiske egenskaper. I avsnittet under vil jeg analysere hvordan Linda beskriver motstanderne sine basert på kjønn.

6.3 Et mangfold av kvinnelige idrettsutøvere

Linda har spilt kamper mot både cis- og trans-, kvinner og menn. Jeg lurer på hvordan hun opplever å spille mot eller med transfolk:

Linda: [...] jeg har jo spilt mot både menn og transpersoner og damer og, jeg har aldri tenkt noe over hva jeg spiller mot. [...] Jeg jobber med den utfordringa jeg får på banen hvertfall, så hva jeg møter, det tenker ikke jeg noe over. Kanskje jobber jeg litt annerledes hvis jeg møter en mannlig spiller, for eksempel, [...] men det er akkurat likt ens som om du møter en kjempe fysisk sterk dame, men mot en dame med veldig agilitet så du tilpasser deg jo motspilleren din. Og sånn er det jo på alt. Alle er gode på forskjellige måter som idrettsutøvere og da som idrettsutøvere så tilpasser vi oss motspilleren vår.

Linda sier at hun aldri tenker over hva hun spiller mot. Jeg tolker det som at når hun sier *hva* hun spiller mot, så mener hun at hun ikke tenker over hvilket kjønn motspilleren hennes er. Linda sier at hun tilpasser seg motspilleren sin ut i fra hvilke styrker motspilleren har – om det er en mann som er sterk, en kvinne som er sterk, eller en kvinne med god `agilitet`. Når hun sier at sånn er det på alt, så tolker jeg det som at en idrettsutøver alltid må tilpasse seg motspilleren sin for å prestere bra. Samtidig sier hun at kvinner kommer i forskjellige størrelser og med forskjellige egenskaper – som at noen er fysisk sterke og andre har god agilitet. Hun peker på at det finnes et mangfold av kvinner, og er ikke interessert i om forskjellen mellom kvinner bunnar i hvorvidt en er trans eller cis. Snarere forstår jeg det som at hun avviser forestillingen om at trans har betydning for om man presterer på en bestemt måte i idrett, så vel som forestillingen om at transkvinner kan fysiske fordeler ovenfor ciskvinner. Linda generaliserer ikke cis- eller transkvinner under hver sin kategori, men snakker om et mangfold av kvinner som er gode idrettsutøvere på ulike måter. Jeg tolker at hun åpner for en bredere kjønnsforståelse hvor alle kvinner er ulike og kan ha ulik fysikk og prestere ulikt på idrettsbanen. Hun forstår forskjellene og fordelene som gjelder hver enkelt idrettsutøver som ikke begrenset til kun å gjelde hvilket kjønn man er, men at det er noe som omhandler mer enn bare kjønn.

Videre tolker jeg det som at Linda legger ansvaret om å prestere godt i idretten på seg selv. Hun har ingen makt over hvor god motspilleren er eller hvilke ferdigheter vedkommende har, uansett hvilket kjønn hen har. Men Linda mener at hun har kontroll over seg selv i spillet, og tilpasser seg ut i fra hvilke utfordringer hun møter på banen. Jeg tolker derfor at Linda ikke oppfatter ulike motstandere som et problem i større eller mindre grad eller på forskjellige måter. Men at hun oppfatter ulike motstandere som ulike utfordringer, og at hun som idrettsutøver må tilpasse seg deretter.

Linda er ikke kjent med IOCs reglement for transpersoner. Jeg forklarer at transmenn kan konkurrere så snart de har byttet juridisk kjønn, mens transkvinner må senke testosteronnivået sitt til under et bestemt nivå og holde nivået stabilt i et år før konkurranse. Videre spør jeg hva hun tenker om disse reglene, og hun legger merke til at reglene er svært forskjellige mellom transkvinner og transmenn.

Linda: Altså, på den ene siden så skjønner jeg jo at [...] Idrettsutøvere tenker på seg selv fordi at det vil da komme et menneske som har eh, en biologisk styrke i form av muskelmasse. [...] men samtidig [så] går jeg tilbake til det jeg sa tidligere, at vi må se på motstanderen vår for de styrkene den har. [...] Og heller konkurrere mot det, så hvis det er deres styrke akkurat da, så ja, så var dem bedre. Enn deg. Synes alle skal få plass uansett, jeg [...] men det er jo kanskje vanskelig, hvertfall i et konkurrerende idrettsmiljø hvor alle tenker på seg selv og har lyst til å vinne.

På samme måte som forrige sitat fra Linda belyser en kjønnsforståelse der kvinner kan være både cis og trans, og kommer med mange ulike fysiske ferdigheter, så ser jeg den samme kjønnsforståelsen i dette sitatet. Linda avviser den grunnleggende antagelsen om at transkvinner er sterkere enn ciskvinner når hun nekter å skille de fra hverandre. Hun ser i stedet alle kvinner som kvinner med individuelle fysiske forutsetninger og ferdigheter.

I dette sitatet lanserer Linda også et nytt motiv for ekskludering av transkvinner – nemlig at i et konkurrerende idrettsmiljø vil folk tenke på seg selv og ha lyst til å vinne. Derfor kan det være ønskelig å ekskludere en gruppe mennesker som historisk sett ikke har fått fri innpass i kvinneidretten, fordi det er en enkel måte å ekskludere noen som potensielt kan prestere bedre enn deg. Dette har vi allerede sett eksempler på i media. Tidligere mellomdistanseløper og nåværende sosiolog, Madeleine Pape, har uttrykt hvordan kritikken mot Caster Semenyas høye testosteronverdier var lett å henge seg på for å flytte fokus vekk fra Papes egne dårlige prestasjoner (Pape, 2019). Da Pape selv var idrettsutøver sto hun ved Det Internasjonale Idrettsforbundet (IAAF) sin skepsis ovenfor Semenyas biologiske kjønn, og mente selv at det var riktig å ekskludere Semenya fra friidretten. Men under arbeidet med sin doktorgrad i sosiologi ble hun kjent med nye måter å forstå kjønn på, og begynte å se kjønn som noe annet enn noe som kan reduseres til nivå av testosteron. Pape har beklaget seg både til Semenya og offentlig, og hun har skrevet at hun ønsker at IAAF skal utdanne organisasjonen og idrettsverden til å forstå kvinner som mangfoldige (Pape, 2019).

Kjønnsforståelsen Linda gir uttrykk for bygger på at kvinner er mangfoldige og kan ha mange ulike egenskaper. Derfor er hun ikke enig i at transkvinner skal begrenses i idretten på grunn av en annen kjønnsforståelse som ser transkvinner som tidligere menn med konkurransefordeler i idrett. Linda er altså ikke tilfreds med reglementet som eksisterer for transpersoner i idrett i dag. I det kommende delkapittelet vil jeg derfor analysere hva hun mener om internasjonal idretts maktstyring.

6.4 For lite åpenhet og demokrati

Linda snakker videre om hvordan hun forstår IOCs reglement som urettferdig:

Linda: Jeg tenker jo at det er utrolig urettferdig. [...] menn som har blitt damer må vente? [...] Du skjønner at det er en tematikk, men jeg synes det er en tematikk som vi må inkludere alle i, og snakke åpent om, for jeg synes ikke det er en åpenhet i det her. Det sitter noen oppe der som har bestemt det her, men ingen, det er ikke noe demokratisk.

Linda sier at hun synes at reglene er urettferdige. Jeg tolker at hun mener at det er urettferdig ovenfor transkvinner, når hun spør om menn som har blitt damer må vente. Jeg forstår det som at det hun mener er urettferdig, er at transmenn kan begynne å konkurrere med en gang de har byttet juridisk kjønn, mens transkvinner pekes ut som sterkere enn ciskvinner og at de derfor må kontrolleres, og har lengre ventetid før de kan delta i konkurranse. Hun sier at hun skjønner at det er en tematikk, altså mener hun at inkludering av transpersoner i idrett er noe som må tas stilling til, derfor tolker jeg at hun synes det er naturlig at det finnes et reglement. Samtidig sier hun at alle må inkluderes i tematikken og at det må snakkes åpent om, fordi hun opplever at det ikke snakkes åpent om slik det er nå. Hun sier at det sitter noen «oppe der» som har bestemt dette, og at det ikke er noe demokratisk over beslutningen. Jeg leser utsagnet som at Linda opplever at det ikke er rom for å påvirke reglementet, men at hun skulle ønske at det var rom for det. Når hun sier «oppe der», så tolker jeg at hun referer til IOC, som organisatorisk makt over internasjonal idrett og dermed har makt til å vedta slike regler. Men jeg forstår det som at Linda savner evnen til å kunne påvirke en slik beslutning, at hun skulle ønske at det var mulig å snakke mer åpent om inkludering av transpersoner i konkurranseidrett. Linda oppfatter organiseringen av den utøvende makten som ikke-demokratisk, og forstår det derfor som at Linda mener at inkludering av transpersoner i idrett er noe som må tas stilling til, men at beslutninger som tas på vegne av transpersoner burde gjøres på en demokratisk måte.

Men det er ikke nødvendigvis så lett å skulle si ifra eller drive med organisasjonspolitik oppover. *Hans* forteller at han skulle ønske at han kunne si ifra til treneren sin som kommer med rasistiske bemerkninger, men at han ikke tør:

Forsker: Hva er det du er redd for at skal skje hvis du sier ifra til treneren din?

Hans: Nei, det er jo at man mister en posisjon da. [...] det er så vanskelig å si fra til folk som er på et annet nivå enn deg selv. [...] de som er på samme nivå eller de som, kanskje har mindre makt da i en gitt situasjon, de kan man si ifra til også har ikke de noe de skulle ha sagt [...]

Forsker: Hvis det er andre spillere da?

Hans: Da tar jeg det med en gang.

Hans er redd for å si ifra om at han ikke synes noe om treneren sine rasistiske utsagn, men han tør ikke fordi han er redd for at han mister sin posisjon. Han sier at det er vanskelig å si ifra til noen som er på en annet nivå enn en selv, enn de som er på samme nivå eller lavere. Jeg forstår det som at når Hans snakker om nivå, mener han organisatorisk nivå. Han forstår seg selv som under treneren, men på samme nivå som de andre spillerne, og opplever det derfor som mye vanskeligere å si imot det treneren sier.

Etter å ha presentert ulike deler av empirien og analysert alternative forståelser av trans i idrett, vil jeg nå presentere et fortolkningsrepertoar basert på analysen.

6.5 Fortolningsrepertoaret ` i idrett er transkvinner kvinner ´

I disse sitatene kommer alternative forståelser som skiller seg fra den øvrige empirien til syne. Blant dem er forståelsen av transkvinner. I empirien jeg har diskutert i de foregående kapitlene fremstilles transkvinner som «tidligere», «egentlige» og «biologiske menn». Men i sitatene jeg presenterer i dette kapitlet ser jeg en annen kjønnsforståelse. Trine ser på transkvinner som kvinner, og ikke som «biologiske menn». Hun sier at de er en del av oss, ferdig med det – hun er dermed tydelig på sitt standpunkt om at transkvinner er kvinner. Hun lar ens egen opplevelse av hvilket kjønn man er definere kjønn, og hvorvidt en kvinne er cis eller trans har ingen betydning for om, eller hvor mye, kvinne en er. Som Trine sier – de er en del av oss, ferdig med det. Dette skiller seg fra de binære konseptualiseringene av biologisk og sosialt kjønn (Krane, 2016). I stedet for å forstå biologisk og sosialt kjønn som binære opposisjoner hvor fysiske egenskaper og identitet passer inn i den hegemoniske forståelsen av hvordan enten en mann eller kvinne skal være, så ser Trine transkvinner som kvinner, uavhengig av at de ikke passer inn i dikotomisk kjønnsforståelse på samme måte som ciskvinner. Linda er med på å utvide forståelsen av hvem som skal ha innpass i kvinnekategorien. Hun sier at hun møter motspilleren sin for de egenskapene vedkommende har, og at det er hennes oppgave som idrettsutøver å tilpasse seg sin motstander. Når Linda snakker om motstanderen sin som en potensielt fysisk sterk person eller en person med god agilitet, så åpner hun for at kvinner kan ha ulike egenskaper. Linda ser på kvinner som mangfoldige, og reduserer de ikke til å være enten trans og sterk, eller cis og svak, slik som øvrig empiri snakker om forskjellen mellom ciskvinner og transkvinner. Linda og Trine differensierer ikke mellom cis- og transkvinner fysisk, men ser de alle som kvinner. Samtidig forstås gruppen kvinner som en mangfoldig gruppe, med mange ulike egenskaper og potensielt fysiske former. Kjønnsforståelsen som kommer til syne i disse utsagnene utvider derfor forståelsen av hva en kvinne er og hvem som får innpass i kvinnekategorien.

I forrige analysekapittel diskuterte jeg rettfærdige konkurransevilkår og inkludering som ideologisk dilemma. I den sammenheng handlet inkludering om et ønske om å inkludere transkvinner i idrett, men at ingen visste hvordan det skulle gjøres fordi transkvinner ble ansett for å være fysisk overlegne fra ciskvinner. Sitatene jeg har presentert i dette kapitlet, snakker om inkludering på en annen måte. Trine er mer opptatt av at alle skal ha det bra med seg selv og sine lagkamerater enn hvordan testosteron påvirker kroppen. Hun avviser meg når jeg spør hvordan hun tror testosteronreduserende behandling hadde påvirket kroppen og den prestasjoner, fordi hun mener at det er ikke et tema. I stedet ønsker hun å snakke om hvorvidt en person som går på testosteronreduserende behandling føler seg godtatt for den hen er og velkommen i gruppa. Hun avviser hele premisset om at transkvinner kan ha fordel ovenfor ciskvinner, det er rett og slett ikke et tema at det er noen forskjell mellom trans og cis. Idrettsglede for alle kommer foran kjønn tildelt ved fødselen, og denne prioriteringen tas som en selvfølge. Inkludering i disse utsagnene er derfor ikke problematisk, slik som i de foregående kapitlene, fordi kjønn forstås som mangfoldig og ikke to opposisjonelle grupper slik som i den hegemoniske kjønnsforståelsen som både Krane (2015) og Sykes og Smith (2016) artikulterer.

Store deler av empirien handler om hvor vanskelig det er å skulle la transkvinner inkluderes i idretten, men i disse sitatene kommer et unikt eksempel på at transmenn kan møte på utfordringer i idrett. Linda legger frem en forestilt situasjon hvor en transmann kan oppleve kontaktsport som rått sammen med cismenn, og ser dette som

en potensiell ulempe ved å være trans som spiller mot cisfolk. Jeg ser dette som et unikt eksempel på å sette trans foran cis. I det første analysekapittelet la jeg frem hvordan potensialet for en penis i ciskvinnegarderobe kunne utløse støy, altså tanker om at inkludering av trans kan føre til støy i miljøet det inkluderes inn i. Men i eksempelet som Linda trekker frem, så er det majoriteten – cisfolk – som skaper problemer for minoriteten – transfolk. Linda snur derfor premisset rundt, og vurderer hvordan en transperson kan komme til å oppleve en idrettssituasjon som utfordrende, og ikke hvordan en transperson potensielt kan påvirke cispersoner negativt. Det at Linda snakker om transmenn som en utsatt gruppe er også unikt for hvordan transfolk snakkes om i idrett. Som Sykes og Smith (2016) skriver, finnes det ikke skepsis ovenfor transmenn, da biologiske menn uansett forstås som overlegne i idrettssammenheng, og derfor er det heller aldri nødvendig å snakke om urettferdighet i samtaler om transmenn. Men Linda forstår transmenn i idrett på en annen måte, og mener at de kan oppleve idrett som utfordrende fordi cismenn kan oppleves som voldsomme. På denne måten prioriterer hun trans foran cis, men holder også fast ved deler av kjønnsforståelsen som jeg presenterer i de to foregående kapitlene – at cismenn er de ultimate idrettsutøverne.

I disse sitatene lanseres også et nytt motiv for ekskludering av transkvinner – nemlig at en idrettsutøver tenker på seg selv, og har lyst til å vinne. Ved å ekskludere noen som har en forestilt fysisk fordel på grunnlag av kjønn de ble tildelt ved fødselen, så elimineres også en potensiell god konkurrent som kan gjøre at du ikke vinner. Det er en enkel vei å gå når det allerede finnes konsensus innenfor idrettens øverste maktorgan, IOC, om at transkvinners deltakelse i idrett må reguleres fordi de ansees å ha en potensiell fordel. Madeleine Pape har stått frem som et eksempel på dette, da hun hang seg på IAAFs skepsis ovenfor Caster Semenya i stedet for å ta stilling til sine egne prestasjoner og vurdere hvordan hun selv kunne bli en bedre idrettsutøver. Linda, som trekker frem dette poenget i empirien, og Pape, reflekterer begge over en vesentlig problematikk ved å kaste transkvinner eller kvinner med naturlig høyt testosteronnivå under bussen på denne måten. Nemlig at en idrettsutøver kun har kontroll over seg selv, og kan bare jobbe med sitt eget utgangspunkt for å prestere så godt en selv kan i idrett. Linda peker på at hun tar utgangspunkt i motstanderen hun møter, og tilpasser seg selv og egen taktikk etter motspillerens egenskaper. Det eneste hun har kontroll over er seg selv og det er hennes jobb som idrettsutøver å være så god som mulig. På samme måte har Pape i ettertid beklaget seg ovenfor Semenya da hun i stedet for å ta stilling til egne prestasjoner, lot seg rive med av IAAFs skepsis ovenfor Semenyas biologiske utgangspunkt (Pape, 2019).

Tidligere har jeg vist at intervjupersonene foreslår IOCs reglement som et tillitsverdig reglement, og ingen har vist ønske om å kunne påvirke dette, ei heller hvordan det skal være mulig. Men i empirien jeg presenterer i dette kapittelet, uttrykkes det et ønske om at alle i idretten skal få ta del i beslutninger som vedrører de som påvirkes direkte av slike reglement. Linda sier at hun forstår at trans inkludering i idrett er en tematikk, altså at det er noe som må tas stilling til, men at hun skulle ønske at det kunne snakkes mer åpent om. Hun savner en åpenhet og muligheten til å kunne påvirke slike beslutninger, og en demokratisk maktfordeling hvor det ikke kun er øverste maktorgan som bestemmer. Dagens maktfordeling i idrett kritiseres derfor for å ikke være demokratisk nok. En organisasjonspolitik med påvirkningskraft oppover i systemet vil muligens kunne føre til andre regler, og med et utgangspunkt som baserer seg på hva de som faktisk driver med idrett mener, tenker og føler. Men i dag er det ikke nødvendigvis så lett å drive organisasjonspolitik oppover. Hans forteller at han synes det er vanskelig å si ifra om ting han mener er galt dersom det er treneren hans som har gjort noe galt,

men ikke hvis det er en lagspiller eller en annen som befinner seg på samme nivå. Han sier at dersom han konfronterer treneren sin, er han redd for å miste posisjon. Å si ifra oppover i systemet om noe en selv mener, virker derfor å komme med en risiko, en risiko som Hans ikke er villig til å ta. Det er sannsynlig at det finnes flere som føler på det samme, og velger å ikke melde i fra om urett fordi de er redde for konsekvensene. Hans uttrykker at det er vanskelig å si ifra om urett fordi det kan utfordre ideologien som organisasjonen er bygget på. Det blir altså uttrykket holdninger som skiller seg fra den dominerende kulturen i organisasjonen, men det kan være vanskelig å gi uttrykk for det.

Disse alternative forståelsene tyder på at det finnes flere måter å tenke om trans inkludering i idrett på. De skiller seg fra empirien jeg har presentert, analysert og diskutert i tidligere analysekapitler og viser til at det er mulig å gjøre endringer i idretten. Jeg leser et konkurrerende repertoar som jeg kaller «i idrett er transkvinner kvinner». Det er mulig å tenke om kjønn på en mer mangfoldig måte som gjør at alle kan inkluderes i idretten, og med mer selvrefleksivitet er det mulig å åpne for nye innfallsvinkler og synspunkter i stedet for å se antatte sannheter som tatt for gitt. Det er mulig at det krever en omorganisering av maktutøvelsen i idretten, for slik det er i dag opplever ikke idrettsledere at de har makt til å kunne påvirke regler i idretten.

6.6 En faktisk løsning på trans-knipen?

Dersom kjønnsforståelsen i dette repertoaret som bygger på kvinner som mangfoldige med mange ulike egenskaper hadde vært en del av det ideologiske dilemmaet mellom inkludering og rettferdige konkurransevilkår i kapittel 5, så ville det muligens ikke vært et dilemma i det hele tatt. For hvis transkvinner uansett er del av en gruppe kvinner som kommer i ulike størrelser og med ulike egenskaper, så vil det ikke være nødvendig å skille cis fra trans. Og dermed heller ikke nødvendig å vurdere transkvinner som noe annet enn kvinner.

I det neste kapitlet, som er oppgavens siste, vil jeg samle gjøre en kort oppsummering av masteroppgaven. Jeg vil også komme med forslag til hva til politiske endringer – basert på hva intervjupersonene legger frem, men også på bakgrunn av hva jeg har lært gjennom å skrive denne masteroppgaven.

7 Veien fremover – forslag til endringer

I denne oppgaven har jeg tatt for meg problemstillingen *hvilke forståelser av transtematikk finnes blant norske idrettsledere?* Jeg har tatt utgangspunkt i at det mangler forskning om trans i idrett i Norge, og forsøkt å gjøre rede for hvilke forståelser av trans som finnes i den norske idretten. Jeg har nå belyst hovedproblemstillingen gjennom analysekapitlene med utgangspunkt i ulike forskningsspørsmål. I kapittel fire analyserte jeg frem et fortolkningsrepertoar som jeg kalte «penis som provokasjon i ciskvinne-garderobe», hvor den potensielle penisen til transkvinner i ciskvinne-garderobe kunne utløse støy i omverdenen. Videre, i kapittel fem, presenterte jeg hvordan intervjupersonene oppfattet inkludering av transpersoner i idrett og rettferdige konkurransevilkår som et uløselig dilemma. Samtidig løftet jeg frem hvordan jeg tolket at intervjupersonene snakket om rettferdighet ovenfor ciskvinner, men ikke hva som er rettferdig ovenfor transkvinner. Intervjupersonenes meninger var basert på en kjønnsforståelse hvor transkvinner sees på som «tidligere menn» og dermed sterkere og fysisk bedre i idrett enn ciskvinner. I det siste analysekapittelet, kapittel seks, diskuterte og analyserte jeg alternative forståelser som kom til uttrykk i materialet. Dette munnet ut i et fortolkningsrepertoar som jeg kalte «i idrett er transkvinner kvinner». Her fant jeg at noen av de andre intervjupersonene så transkvinner som kvinner, og ikke som «tidligere menn» slik som empirien fra de foregående kapitlene viste. I dette fortolkningsrepertoaret skilles ikke trans fra cis. Samtidig kom et ønske om et bedre demokrati i idretten til uttrykk, hvor det er mulig for idrettsfolk i alle ledd å delta i organisasjonspolitikken i idretten.

Jeg har funnet ut at flere av informantene mine ser seg selv i en nesten uløselig situasjon: ciskvinner må beskyttes mot transkvinneres påståtte enestående idrettsprestasjoner, og det baseres på forståelsen av alle transkvinner som større og sterkere enn ciskvinner. Denne forståelsen gjør at det oppleves som umulig å inkludere transkvinner i idrett. Knipen går direkte ut over transkvinner, fordi de ikke kan inkluderes når slik forståelse av trans ligger til grunn. Den uløselige situasjonen ser ut til å gagne cispersoner og underbygge deres privilegium, fordi å ikke løse utfordringene rundt trans inklusjon i idrett gjør at cispersoner står igjen som de eneste som får delta med selvfølge. Så lenge ciskvinner fremstår på en måte som samsvarer med konforme forståelser av binært kjønn, som kvinner og menn som opposisjonelt ulike. Dette gjør det nærmest umulig å inkludere transkvinner i idrett, fordi de oppfattes som «tidligere menn» og bryter med den hegemoniske binære kjønnsforståelsen. Men når det finnes alternative forståelser av kjønn i idrett, slik som jeg viser i kapittel seks, er det da likevel mulig å løse knipen?

I dette oppsummerende og avsluttende kapittelet presenterer jeg noen forslag til hva som kan gjøres for at den norske idretten skal kunne skape et miljø hvor også transpersoner er velkomne, og som jeg vil at NIF skal ta til seg og vurdere, i form av et mangfoldskurs. Jeg presenterer hva jeg mener at burde være innholdet i mangfoldskurset, samt punktvis hvilke holdninger og kunnskapsgrunnlag som kurset burde bygges på. Til slutt skriver jeg kort om hva jeg mener det bør forskes mer på innenfor temaet.

7.1 Obligatorisk mangfoldskurs i idretten

Jeg vil foreslå et obligatorisk mangfoldskurs for alle trenere og klubber i Norge. Per i dag har idrettsforbundet lansert *Trenerattesten*, som har som mål å skape felles grunnforståelse og forventningsavklaring på hva som kreves for å være trener i norsk idrett (NIF, 2021a). Jeg støtter NIF i lanseringen av *Trenerattesten*, og synes det var på høy tid å sørge for en forventningsavklaring blant alle norske barne- og ungdomstrenerne. Samtidig mener jeg at trenerattesten burde være obligatorisk å gjennomføre, på lik linje med kravet om å fremvise politiattest. Et obligatorisk mangfoldskurs burde inngå i disse kravene til trenerne for unge, slik at trenerne får kjennskap til at i idretten er det plass til alle barn, unge og voksne. Samtaler og informasjonen om transkjønn i idrett må være grunnlagt i kunnskap om kjønnsidentitet, og at det finnes flere måter å forstå kjønn på enn som kun enten kvinner eller menn. Begrepet mangfold viser også til at alle mennesker er forskjellige. Det er en generalisering å mene at alle transkvinner er bedre idrettsutøvere enn ciskvinner. Men i mediene ser vi kun transkvinnelige idrettsutøvere dersom de presterer bra, og da stilles det spørsmålsteget ved deres kvinnelighet og legitimitet i kvinneklassen (Semerjian, 2019). For å bryte opp i narrativet som skapes om transkvinnelige idrettsutøvere mener jeg derfor at alle idrettsledere i Norge må ha kunnskap om kjønnsidentitetsmangfold, og det skal de få gjennom mangfoldskurset. Jeg mener at et slik kurs kunne gjort at kunnskapsnivået om mangfold i idretten ville blitt mye bedre, og dermed vil idretten kunne bli en bedre arena for et mangfold av mennesker. I et slikt mangfoldskurs burde det gjøres rede for kjønnsidentitet, slik at trenerne har grunnleggende kunnskap som kan gjøre det tryggere for unge LHBT-personer i idretten, og at de blir møtt med toleranse og aksept. Samtidig burde trenerne få innsikt i at det finnes ulike måter å forstå kjønn på, og at en kjønnsforståelse som aksepterer mennesker for det de føler seg som, gir et godt utgangspunkt for en trygg og inkluderende idrett. Jeg ønsker at alle trenere skal bli kjent med kjønnsforståelsen til Trine – «de» er en del av «oss», ferdig med det.

Mangfoldskurset burde ta for seg flere punkter, nærmere bestemt kjønnsforståelse, identitet, åpenhet og organisasjonskultur. Basert på empirien og det jeg har lært av å skrive denne masteroppgaven, vil jeg legge fram på hvilke måter og hvorfor jeg mener at kjønnsforståelse, identitet, åpenhet og organisasjonskultur skal inngå i mangfoldskurset.

7.1.1 Kjønnsforståelse og identitet

Jeg mener at en endring i rådende kjønnsforståelse i norsk idrett ville gjort det mye lettere å sørge for at alle kan oppleve idretts glede. I kapittel seks gjør jeg rede for alternative forståelser av transkjønn i idrett, og presenterer en kjønnsforståelse som skiller seg fra tidligere presenterte perspektiver på kjønn. Denne kjønnsforståelsen ser kvinner som en mangfoldig gruppe, med mange ulike egenskaper og utseender. Kvinner kan være fysisk sterke og raske, de kan ha god agilitet, og være både høye og lave. Hvorvidt de er cis eller trans har ingen betydning, utover at de uansett får innpass i forståelsen av kategorien «kvinne». Jeg mener at dersom dette hadde vært den rådende kjønnsforståelsen innenfor norsk idrett, ville inkludering av transpersoner i idrett vært vesentlig mye mer problemfritt enn i dag. Ta for eksempel det ideologiske dilemmaet jeg presenterer i kapittel fem, hvor intervjupersonene havner i en konflikt mellom rettferdige konkurransevilkår og inkludering av transkvinner. Kompleksiteten i dette dilemmaet ligger i at idretten skal skape idretts glede for alle, og derfor skal alle kunne inkluderes, men transkvinner forstås som sterkere og fysisk bedre enn ciskvinner, og derfor menes det at det ikke vil være rettferdig ovenfor ciskvinner å måtte konkurrere mot

transkvinner. Men dersom den rådende kjønnsforståelsen i idretten ser kvinner som mangfoldige og ikke skiller de etter hvorvidt de er trans eller cis, så ville det ikke vært et dilemma. Da ville det vært mye lettere å inkludere transkvinner i idrett og la de konkurrere i kvinneklassen, fordi de hadde blitt forstått som kvinner, og ikke bare som transkvinner. Dette er en trans-feministisk holdning – at alle skal kunne definere og uttrykke sin egen identitet uten frykt for diskriminering (Koyoma, 2001). Jeg mener at idretten burde åpne for å la seg inspirere av transfeminismens kjønnsforståelse. Jeg foreslår derfor at NIF setter sammen et utvalg som kan vurdere hvordan de best mulig kan spre kunnskap om at det finnes ulike kjønnsforståelser, og som kan inngå i mangfoldskurset. Som jeg nevner i innledningskapittelet, ønsker NIF at vi skal øke kunnskapen om kjønnsidentitet i idrett, på bakgrunn av at alle skal kunne oppleve idretts glede i Norge (NIF, 2020). Optimalt sett skal idretten ha rom for alle type mennesker og alle skal kunne oppleve gleder som idretten gir. Men for at det skal være mulig for transpersoner, især transkvinner, å kunne oppleve idretts glede, er det nødvendig med en endring i gjennomgående kjønnsforståelse, samt økt kunnskap om kjønnsidentitet og kjønnsforståelser som går utover den hegemonisk-binære. En idrettsverden som ser kvinner som mangfoldige, og ikke som enten trans eller cis, vil gi rom for at alle kvinner skal kunne oppleve idretts glede. En endring i kjønnsforståelse vil derfor føre idretts-Norge et steg nærmere å gjøre visjon om idretts glede for alle om til realitet.

Det er ikke sikkert at alle idrettsfolk i Norge er enige i at et mangfoldskurs, og i det hele tatt kunnskapsspredning om kjønns mangfold i idretten, er en god idé. Så sent som tidligere i 2021 har vi sett tilfeller i Norge hvor foreldre ikke ønsker at barna deres skal lære om kjønns mangfold og at skole og utdanningsplan får kritikk av foreldrene. I dette tilfellet uttrykte en forelder at det er «skummelt» å lære barn om kjønns mangfold (Eie, Sommerset og Olsen, 2021). Jeg tror noe av skepsisen til kjønns mangfold kommer av forståelsen av kjønn som binær, og at det eneste riktige er å være kvinne eller mann. Jeg kan se for meg at enkelte vil si at mangfoldskurset jeg foreslår å implementere i norsk idrett ikke er rotet i naturvitenskapelig forskning, og derfor er det heller ikke noe som burde prioriteres. Jeg kunne brukt transfeminisme for argumentere i mot slike forestillinger, men jeg velger heller å trekke frem Ketil Slagstad, som arbeider innenfor naturvitenskapen med medisin. Slagstad (2021) argumenterer selv for at legevitenskapen og medisinsk praksis har vært bidragsytende i å skape forståelser av hva som er normalt eller innenfor norm. På samme måte har legevitenskapen praktisert former for mottakelse og behandling av de som blir ansett for å bryte eller avvike med disse normene, og dermed presentert rammer for hva som er normalt og ikke. Denne praksisen har underbygget binær kjønnsforståelse, og for å følge Krane (2015), bidrar dette til å opprettholde binær kjønnsforståelse som hegemonisk. Selv om hegemoni og stereotyper opprettholdes, betyr ikke det at den hegemoniske kjønnsforståelsen samsvarer med alle menneskers opplevelse av eget kjønn. Derfor mener jeg at kjønns mangfold og menneskers flytende identiteter ikke skal neglisjeres og avvises, men heller anerkjennes, slik at flere kan bli kjent med ulike kjønnsforståelser.

I dette prosjektet har jeg selv fått oppleve å utvikle og utfordre mine egne kjønnsforståelser. Selv om jeg har forstått meg selv som en liberal person, har jeg likevel sittet med noen antakelser og forutforståelser om transpersoner som har gjort at jeg rett og slett har møtt meg selv i døra. Det var tøft å erkjenne at jeg beskrev transpersoner i idrett som født i feil kropp i intervjuene, uten å tenke over at den definisjonen bar med seg en oppfatning av hva trans er, og som videre kunne påvirke intervjupersonenes forståelse av trans. Det la nok noen premisser for samtalene i intervjuene, og styrte

forståelsen av trans i en spesifikk retning. Dersom jeg hadde forklart trans på en annen måte, kunne kanskje intervjupersonene gitt uttrykk for andre forståelser av trans, og hvis det hadde vært tilfelle ville kanskje denne masteroppgaven sett annerledes ut. Det er likevel enkelte kjønnsforståelser som skiller seg ut i materialet, og som ikke virker å la seg verken påvirke eller inspirere av forklaringen som jeg introduserer i intervjuene. I kapittel seks, hvor jeg presenterer alternative forståelser og engasjerte idrettsledere, legger jeg frem utdrag fra samtaler med Trine og Linda. Sammen gir de uttrykk for en kjønnsforståelse hvor kvinner er kvinner, uavhengig om de er trans eller cis, eller hvilke fysiske egenskaper de har. Dette taler i mot de tidligere presenterte kjønnsforståelsene hvor transkvinner sees på som «tidligere menn» og som forventet sterkere enn ciskvinner. Denne kjønnsforståelsen inkluderer heller et mangfold av kvinner i kvinnekategorien, i stedet for å ekskludere et bestemt utvalg av kvinner.

Trine og Linda introduserte meg for en kjønnsforståelse hvor transkvinner forstås som kvinner, og at kvinner kan ha mange ulike fysiske egenskaper. Jeg er enig med Trine og Linda, og mener at inklusjon av transpersoner, og især transkvinner da dette prosjektet viser til at det er inklusjon av transkvinner er mest konfliktfylt, må baseres på denne kjønnsforståelsen. Det er viktig for meg å presisere at jeg ikke ønsker å fjerne kjønnskategorier i idrett. Det ville vært en radikal påstand, og jeg har ikke analysert eller diskutert meg frem til at det kan være en hensiktsmessig løsning. Men jeg mener at det burde bli en bredere forståelse og aksept for hvem som får innpass i kvinnekategorien, og at transkvinner skal aksepteres som kvinner og ikke oppfattes som «tidligere menn». Jeg tror det ville gjort det mye lettere for transkvinner og -jenter å bli godtatt i idretten, og at inkludering av transpersoner i idretten ville blitt vesentlig mye mindre problematisk. Samtidig har jeg et håp om at dersom det blir vanlig at transkvinner og -jenter deltar i idrett, så kan omverden se at en transkvinne ikke er nødt til å prestere bedre i idrett enn en ciskvinne kun fordi hun er trans.

7.1.2 Åpenhet

Som jeg presenterte og diskuterte i kapittel fire om penis som provokasjon i ciskvinnegarderobe, så handler garderobeproblematikk vedrørende trans inkludering i størst grad om støyen som kan oppstå når en transkvinne bruker kvinnegarderobe, fordi omverdenen frykter for kroppen til transkvinnen. Intervjupersonene assosierer transkvinnekroppen med en mannskropp, og mannskroppen assosieres med makt. Som jeg argumenterte for i kapittel fire handler penis-panikk i samtaler om transkvinner om frykten for hvordan transkvinnekroppen kan påføre skade på andre kvinner som befinner seg i kvinnerom. Men Grete introduserte en ny måte å snakke om trans i garderobe på. For henne er det viktig at omverdenen har forståelse for hvilken situasjon transpersonen befinner seg i, slik at den som er trans blir tatt godt imot i idretten. I barne- og ungdomsidretten vil hun at foreldre og lagledelse skal snakke sammen og med barna, slik at alle skal forstå hvorfor barnet som er trans skal få lov til å delta på laget som stemmer over ens med hens kjønnsidentitet. Grete mener at åpenhet kan føre til trygghet, og på den måten vil mottaket av transpersonen på laget kunne foregå på en god måte.

Jeg tror også at åpenhet kan føre til aksept og normalisering. Som dette prosjektet har vist, så er det svært få som kjenner til begrepet trans, eller har noe forhold til transpersoner i idrett. For cispersoner blir det noe man mener at man ikke behøver å forholde seg til, fordi det er lett å tenke at det ikke er aktuelt i Norge. Men jo mer dominerende den tanken blir, jo mer fremmed blir tanken på at en transperson en dag blir en del av ens idrettslag, og når den dagen kommer er man sannsynligvis helt

uforberedt og sitter med mange spørsmål. Hvis det hadde vært meg, kanskje lurer jeg på om vedkommende skal være bedre enn meg, eller jeg har hørt at hen går på hormoner og tror det betyr at hen doper seg? Kanskje jeg lurer på hva slags kjønnsorgan hen har, og er usikker på hva jeg kommer til å se i garderoben, og hvordan vil jeg reagere på å se det? Og ikke minst – hvordan vil transpersonen oppleve alle disse tingene? Jeg mener at hvis det ikke er åpenhet rundt disse temaene, så blir situasjonen mye vanskeligere for alle, for i stedet for å bli kjent med begrepet trans, så ender man med fordommer.

Derfor mener jeg at mangfolsskurset skal ta for seg hvorfor det er viktig med åpenhet. Samtidig vil det å gjennomføre mangfoldskurset introdusere vedkommende som tar det for nye måter å tenke, og snakke om, kjønn på. Jeg mener at et slikt kurs kan gjøre flere mennesker oppmerksomme på kjønnsidentitet som et tema i idretten, samtidig som de som tar kurset får kunnskap om hvordan man kan forstå og håndtere tilfeller av trans inkludering i idrett. Åpenhet er grunnleggende for å fjerne og forebygge fordommer, derfor mener jeg at det er på høy tid at vi snakker om transkjønn i idrett slik at de som er trans slipper å lure på om det er plass til dem i idretten.

7.1.3 Organisasjonspolitik i praksis, og verdiparbeid

I dette prosjektet har jeg belyst at det finnes idrettsfolk som kritiserer idrettens organisasjonspolitik, men også at det oppleves som svært vanskelig å utfordre organisasjonskulturen. Både fordi intervjupersonene opplever å ikke kunne påvirke organisasjonspolitikken, og fordi det uttrykkes en bekymring for hvilke konsekvenser det kan få for en selv når en sier ifra. IOC, som er en av flere organisasjoner som har regler for kjønn i idrett⁴, oppfattes som et overordnet organ som kan bestemme og ta beslutninger på vegne av alle idrettsfolk i verden, og som samtidig ikke gir rom for at mennesker som driver med idrett skal få komme til ordet og si sin mening. På denne måten blir idrettsfolk maktesløse idrettens ovenfor internasjonal organisasjonspolitik. Jeg har også vist at intervjupersonene har tillit til IO, og ser på deres bestemmelser for transkjønn i idrett som de beste som finnes foreløpig. Jeg oppfatter at makten i internasjonal idrett er så sentralisert at idrettsfolk enten opplever at de ikke klarer å påvirke organisasjonspolitikken, eller at de stoler blindt på at politikken som føres er den eneste rette. Her mener jeg at det er mulig å gjøre en endring.

I empirien kommer det til uttrykk at noen av intervjupersonene opplever selv at de ikke klarer å gjøre seg hørt i idretten. Dette er en utfordring av flere grunner. For det første kan maktrelasjoner og ulik hierarkisk rangering i for eksempel et idrettslag gjøre det vanskelig noen å si ifra om ting de opplever som ubehagelig eller feil. Dette kommer til uttrykk i intervjuet med Hans, når han forteller at han ikke tør å si imot sin trener som kommer med rasistiske bemerkninger, fordi han er redd for hvilke konsekvenser det vil få for han å si ifra. For det andre er det vanskelig å si imot det en stadfestet kultur, eller ideologi, i en organisasjon. Men, som jeg har analysert frem i dette masterprosjektet, så finnes det flere forståelser blant idrettsledere om transkjønn i idrett. De to fortolkningsrepertoarene jeg presenterer i analysen, 'penis som provokasjon i ciskvinne-garderobe' og 'i idrett er transkvinner kvinner', bygger på det Edley (2001) beskriver som lokale fornufter, felles oppfatning av hva som er fornuftig. Menneskene som gir uttrykk for disse forståelsene er bærere av en ideologi, og den ene forståelsen behøver ikke å være mer riktig enn den andre, men de er bygget på ulike ideologier. 'Penis som provokasjon i ciskvinne-garderobe' representerer en dominerende fornuft i dagens

---

⁴ Det internasjonale friidrettsforbundet, på engelsk International Amateur Athletic Federation (IAAF), har også reguleringer for kvinnekategorien i idrett.

norske idrett, som er bygget på en binær kjønnsforståelse hvor de som ikke passer innenfor de konforme forståelsene av kvinne eller mann lett faller utenfor. Men som jeg har vist i dette prosjektet, så finnes det en samtidig og annen fornuft, som jeg kaller 'i idrett er transkvinner kvinner', en fornuft som gir plass til et mangfold av ulike kvinnelige idrettsutøvere.

Gjennom masteroppgaven har jeg altså vist at det finnes rådende forståelser, men også alternative forståelser, av transkjønn i idrett. Det jeg etterspør nå er at ulike forståelser skal få plass i den norske idretten, og dette kan gjennomføres praktisk gjennom mangfoldskurset. Idrettslederne som tar kurset skal introduseres for ulike fornufter og ideologiske ståsted, slik at de kan bruke denne kunnskapen når de går inn i sitt arbeid med å lede idrett. Slik kan idrettsledere gjøre holdningsskapende arbeid fra innsiden av idretten, om det så er gjennom å trene et ungdomslag eller være kretsrepresentant.

I kapittel fem viste jeg at holdningen om at idretten skal inkludere alle, står sterkt blant norske idrettsledere. Dette er en sentral verdi i norsk idrett, og med idrettsledere som har kunnskap om ideologiske forståelser som tar utgangspunkt i inkludering av alle, så kan muligens verdien om idrettsglede for alle bli til en realitet.

Selv om jeg viste i analysen at noen av intervjupersonene ønsker å kunne påvirke den internasjonale idrettspolitikken, så er det ikke sikkert at forslaget jeg legger frem her vil gjøre at Norge skal kunne bestemme hva som foregår i internasjonal idrett. Det jeg etterspør er at Norge kan gå foran som foregangsnaasjon, og vise til en praksis grunnlagt i en organisasjonskultur som baserer seg på at alle er velkomne.

7.2 Veien videre

Nå som mitt masterprosjekt er ved veis ende, ønsker jeg å sende stafettpinnen videre. Jeg har kun skrapet overflaten hva gjelder transkjønn og inkludering i idrett, og jeg ønsker at flere enn meg skal forske på temaet. Jeg har et håp om at masteroppgaven min kan motivere andre masterstudenter eller forskere til å studere transkjønn i idrett videre, og forhåpentligvis kan vi skape mer forskningsbasert kunnskap om temaet.

Dette prosjektet har tatt for seg hvilke forståelser av transtematikk som finnes blant norske idrettsledere. Videre tror jeg det ville vært interessant å høre om transpersoners egne opplevelser i idrett i Norge. NIF har etterspurt slik kunnskap, om transpersoners opplevelser i idrett (NIF, 2020). I tillegg mener jeg at resultatene som hadde kommet fra forskning på det temaet ville vært nyttig å ha med i mangfoldskurset som jeg introduserer tidligere i dette kapitlet. På den måten kan idrettsledere få innsyn i hvordan transkvinner og -menn, og -gutter og -jenter, opplever den norske idretten, og kanskje idrettslederne kan bli konfrontert med endringer de må gjøre for at idretten skal oppleves som en trygg og inkluderende arena for transfolk.

Jeg har ikke lagt stor vekt på forskjellene mellom bredde- og toppidrett i dette prosjektet, men det kan godt hende at mange mener noe om det. Derfor vil også oppfordre til at noen ser på disse forskjellene, og foreslår hvordan det kan gjøres politiske endringer som tar hensyn til forskjeller mellom bredde- og toppidrett.

Referanser

- Anderson, E. og Travers, A. (2017) *Transgender Athletes in Competitive Sports*. London og New York: Routledge.
- Alver, B. G. og Øyen, Ø. (1997) *Forskningsetikk i forskerhverdag, Vurderinger og praksis*. Otta: Tano Aschehoug.
- Balstad, A. (2014) «*Feil kropp eller rett kjønn*» : *diskursanalyse av Født i feil kropp, sesong 1*. Masteravhandling: Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Bjørklund, O. (2004). Fokusgruppe - Noen metodiske betraktninger. *Økonomisk fiskeriforskning: Ledelse, marked, økonomi*, 15, s.42-50.
- Bufdir (2017) *Cispersjon/ciskjønnnet/cis*. Tilgjengelig fra: https://bufdir.no/lhbt/LHBT_ordlista/C/CispersonCiskjonnet/ (Hentet: 21. november 2020).
- Bøyum, E. (2009) *Idretten mot homohets*. Oslo: Norges Idrettsforbund.
- Cambridge University Press (2021) *Politically correct*. Tilgjengelig fra: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-norwegian/politically-correct> (Hentet: 28. februar 2021).
- Edley, N. (2001) *Analysing Masculinity: Interpretative Repertoires, Ideological Dilemmas and Subject Positions*. I Wetherell, M. et.al (red). *Discourse as Data: A Guide for Analysis*. London: Sage s. 189 – 229 (40 s).
- Eie, L.G., Sommerset, T. og Olsen, K. (2021) *Ble undervist om kjønnnet «hen» - tok barna ut av skolen*. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/sorlandet/holder-barna-hjemme--laerte-om-_hen_-pa-skolen-1.15416135 (Hentet: 31. mars 2021).
- Eng, H. (2014) Homo og -queerforskning, i Lorentzen, J. og Mühleisen, W. (red.) *Kjønnsforskning En grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 136-150.
- Fekjær, S. B. (2013) *Hvordan bli en lykkelig masterstudent*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- FRI (2018a) *Begreper*. Tilgjengelig fra: <https://www.foreningenfri.no/informasjon/begreper/?fbclid=IwAR0c0c120T7pTE5rkPyxucZ3nZsumE-kaycN-kvXOM2CpkE7wsoRXUWkwyg> (Hentet: 30. november 2020).
- FRI (2018b) *Riktig bruk av personlig pronomen*. Tilgjengelig fra: <https://www.foreningenfri.no/informasjon/begreper/riktig-bruk-av-personlig-pronomen/> (Hentet: 14. mai 2021).
- FRI (2021) *Om transkjønn og cis-personer*. Tilgjengelig fra: <https://www.frioslovikken.no/kun/ressurser/kjonn/transkjonn-2/> (Hentet: 27. februar 2021).
- Gjevjon, T. (2018) *Transaktivister tåler ikke uenighet*. Tilgjengelig fra: <https://kunstkritikk.no/transaktivister-taler-ikke-uenighet/> (Hentet: 10. januar 2021).

Hargie, O. D. W., Mitchell, D. H. og Somerville, I. J. A. (2017) 'People have a knack of making you feel excluded if they catch on to your difference': Transgender experiences of exclusion in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 55(2), s. 223-239.

IOC (2015) *IOC Consensus Meeting on Sex Reassignment and Hyperandrogenism*.

Tilgjengelig fra:

https://stillmed.olympic.org/Documents/Commissions_PDFfiles/Medical_commission/2015-11_ioc_consensus_meeting_on_sex_reassignment_and_hyperandrogenism-en.pdf
(Hentet 6. Mai 2020).

Jaquesson, K. (2018) *Mann kan ikke bli kvinne*. Tilgjengelig fra:

<https://www.dagbladet.no/kultur/mann-kan-ikke-bli-kvinne/70040157> (Hentet: 10. januar 2021).

Jegerstedt, K. (2008). Gayatri Chakravorty Spivak. I E. Mortensen, C. Egeland, R. Gressgård, C. Holst, K. Jegerstedt, S. Rosland, & K. Sampson (red.), *Kjønnteori* s. 93 - 10). Oslo: Gyldendal.

Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. og Rasmussen, E. B. (2018) *Hvordan bruke teori?* Oslo: Universitetsforlaget.

Jørgensen, M. W. og Phillips, L. (1999) *Diskursanalyse som Teori og Metode*.

Fredriksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Kaldal, I. (2013) Å framstille, fortelje og forklare historisk, i Kaldal, I. (red.) *Historisk forskning, forståing og forteljning*. Oslo: Det Norske Samlaget, s. 107-144.

Kauer, K. og Rauscher, L. (2019) Negotiation gender among LGBTIQ athletes: sport as a space for disruption and reproduction, , i Krane, V. (red.) *Sex, Gender and Sexuality in Sports Queer Inquiries*. Abingdon: Routledge, s. 49-66.

Klein, A., Krane, V. og Paule-Koba, A. L. (2018) Bodily changes and performance effects in a transitioning transgender college athlete. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 10(5), s. 555-569.

Koyoma, E. (2001) The transfeminist manifesto, i Dicker, R. C. og Piepmeier, A. (red.) *Catching a Wave: Reclaiming Feminism for the 21st Century*. Pennsylvania: Northeastern University Press, s. 244-59.

Krane, V. (2015) Gender nonconformity, sex variation, and sport, i Schinke, R. J. og McGannon, K. R. (red.) *The Psychology of Sub-Culture in Sport and Physical Activity: Critical Perspectives*. London og New York: Routledge, s. 48-63.

Krane, V. (2019) *Sex, Gender and Sexuality in Sports*. London og New York: Routledge.

Kristensen, G. K. og Ravn, M. (2015) The voices heard and the voices silenced: recruitment processes in qualitative interview studies. *Qualitative Research*, 15(6), s. 722-737.

NESH (2016) *B. Hensyn til personer (5-18)*. Tilgjengelig fra:

<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/b.-hensyn-til-personer-5---18/> (Hentet: 6. Mai 2002).

NIF (2009) NIFs verdier. Tilgjengelig fra: <https://www.idrettsforbundet.no/tema/nifs-verdiarbeid/> (Hentet: 1. februar 2021).

Norges Idrettsforbund (NIF) (2020) *Innspill til idrettsmeldingen*. Dette er et innspill fra Norges Idrettsforbund til Kulturdepartementet datert 10. Januar 2020.

NIF (2021a) *Spørsmål om trenerattesten*. Tilgjengelig fra: <https://www.idrettsforbundet.no/tema/trener/artikler/ofte-stilte-sporsmal/> (Hentet: 14. mars 2021).

NIF (2021b) *#STOPP*. Tilgjengelig fra: <https://www.idrettsforbundet.no/tema/stopp/> (Hentet: 2. april 2021).

Osbourne, P. og Segal, L. (1994) Gender as Performance An interview with Judith Butler, *Radical Philosophy*, 67(1), s. 32-39.

Oxford University Press (2021) *Mainstream*. Tilgjengelig fra: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/mainstream_1?q=mainstream (Hentet: 28. februar 2021).

Pape, M. (2019) *I was sore about loosing to Caster Semenya. But this decision against her is wrong*. Tilgjengelig fra: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/may/01/losing-caster-semenya-decision-wrong-women-testosterone-iaaf> (Hentet: 9. mars 2021).

Pearce, R., Erikainen, S. og Vincent, B. (2020) TERF wars: An Introduction. *The Sociological Review Monographs*, 68(4), s. 677-698.

PKI (2019) *Grunnleggende begreper og termer*. Tilgjengelig fra: <https://kjonnsinkongruens.no/ressurser/begreper/> (Hentet: 3. desember 2020)

Rules Of Sport (2019) *Do Men and Women Ever Compete in the Same Sport?*. Tilgjengelig fra: <https://www.rulesofsport.com/faq/do-men-and-women-ever-compete-in-the-same-sport.html> (Hentet: 30. mars 2021).

Schaanning, E. (1992) *Modernitetens oppløsning: sentrale skikkelser i etterkrigstidens idéhistorie*. Oslo: Spartacus.

Schilts, K. og Westbrook, L. (2015) Bathroom battlegrounds and penis panics. *Contexts*, 14(3), s. 26-31.

Semerjian, T. Z. (2019) Making Space Transgender Athletes, i Krane, V. (red.) *Sex, Gender and Sexuality in Sports Queer Inquiries*. Abingdon: Routledge, s. 145-162.

Skilbrei, M. (2019): Å planlegge et forskningsprosjekt. I Skilbrei, M. (red.) *Kvalitative Metoder, planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*. Fagbokforlaget, Oslo, s. 91-109.

Slagstad, K. (2021) The Political Nature of Sex – Transgender in the History of Medicine, *The NEW ENGLAND JOURNAL of MEDICINE*, Med 2021; 384:1070-1074
DOI: 10.1056/NEJMms2029814.

Sobel, A. (2021) *Complete guide to every queer pride flags*. Tilgjengelig fra: <https://www.pride.com/pride/2018/6/13/complete-guide-queer-pride-flags-0#media-gallery-media-1> (Hentet: 28. februar 2021).

Staunæs, D. og Søndergaard, D. M. (2005) Intervju i tangotid, i Järvinen, M. og Mik-Meyer, N. (red.) *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag, s. 49-72.

Sykes, H. og Smith, C. (2016) Trans*, Intersex and Cisgender Issues in Physical education in sport, i Robinson, D. B. og Randall, L. (red.) *Social Justice in Physical education – Critical Reflections and Pedagogies for Change*. Toronto: Canadian Scholars' Press, s. 271-295.

Sørensen, A. S., Høystad, O. M., Bjurström, E. og Vike, H. (2008) *Nye kulturstudier*. Oslo: Scandinavian Academic Press.

Sørli, A. (2021) *Hva er kjønnsinkongruens?*. Tilgjengelig fra: <https://kjonnsinkongruens.no/kjonnsinkongruens/> (Hentet: 29. mars 2021).

Thagaard, T. (2018) *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. 5. utg. Bergen: Fagbokforlaget.

UiO (2020) *Ketil Slagstad*. Tilgjengelig fra: <https://sokogskriv.no/referansestiler/harvard.html#nettsider-elektroniske-dokumenter> (Hentet: 22. mars 2021).

Wackwitz, L. A. (2003) VERIFYING THE MYTH: OLYMPIC SEX TESTING AND THE CATEGORY "WOMAN", *Women's Studies International Forum*, 26(6), s. 553-560.

Waldron, J. J. (2019) Four perspectives for understanding LGBTIQ people in sports, i Krane, V. (red.) *Sex, Gender and Sexuality in Sports*. London og New York: Routledge, s. 15-32.

Westbrook, L. og Schilts, K. (2014) Doing gender: Determining gender, Transgender People, Gender Panics and the Maintenance of the Sex/Gender/Sexuality System. *Gender and Society*, 28(1), s. 32-57.

Wiik, A., Lundberg, T. R., Rullmann, E., Anderson, D. P., Holmberg, M. Mandic, M., Brismar, T. B., Leinhard, O. D., Chanpen, S., Flanagan, J. N., Arver, S. og Gustafsson, T. (2020) Muscle Strength, Size, and Composition Following 12 Months of Gender-affirming Treatment in Transgender Individuals, *The Journal of clinical endocrinology and metabolism*, 3(mai), s. ?.

Øvregård, H. (2020) *Idretts glede for alle, uavhengig av kjønnsidentitet*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/BlrGdQ/idrettsglede-for-alle-uavhengig-av-kjoennsidentitet> (Hentet: 30. mars 2021).

